รายงานการประชุมแนะนำโครงการ
การจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

วันที่ 11 เมษายน 2549
ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพฯ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำนำ

โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย (Development of National Biosafety Frameworks for Thailand) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการระดับโลกของ UNEP-GEF เรื่อง การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ จากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติและกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (UNEP-GEF) เพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะในการดำเนินงานตามพิธีสารฯ และเพื่อควบคุมกำกับดูแลให้มีการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอย่างปลอดภัย

กรอบงานแห่งชาติฯ ที่จัดทำขึ้นจะสนับสนุนการดำเนินงานของประเทศไทยในการควบคุม ดูแล และบริหารจัดการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ทั้งในด้านเทคนิคและวิชาการ องค์กร กฎระเบียบ การควบคุมดูแลและบริหารจัดการการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพอย่างเป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว บทบาทและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจัดว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะทำให้กรอบงานแห่งชาติฯ ที่จัดทำขึ้นเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลได้จริง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยงานดำเนินงานโครงการ จึงได้จัดการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทยขึ้น เพื่อแนะนำและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย รวมทั้งเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น เพื่อให้กรอบงานแห่งชาติฯ ที่ได้มีความครอบคลุมประเด็นปัญหาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน

ขอขอบคุณคณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย และวิทยากรทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมข้อมูลในการประชุมและจัดทำเอกสารฉบับนี้ และผู้เข้าร่วมประชุมที่ได้กรุณาสละเวลารับฟังและให้ข้อคิดเห็นตลอดการประชุม

สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

สารบัญ

คำนำ 2

การประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย 7

กำหนดการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย 10

คำกล่าวรายงาน 13

คำกล่าวเปิด 16

พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ
ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร 18

ความเป็นมาของการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
และการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ
ในประเทศไทย
ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร 31

เรียนรู้การดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศอื่น ๆ
ดร. วิเทศ ศรีเนตร 42

โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ
ของประเทศไทย
ดร. สิริกุล บรรพพงศ์ และ ดร.วิเทศ ศรีเนตร 49

บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย 57

รายนามผู้เข้าร่วมประชุม 88

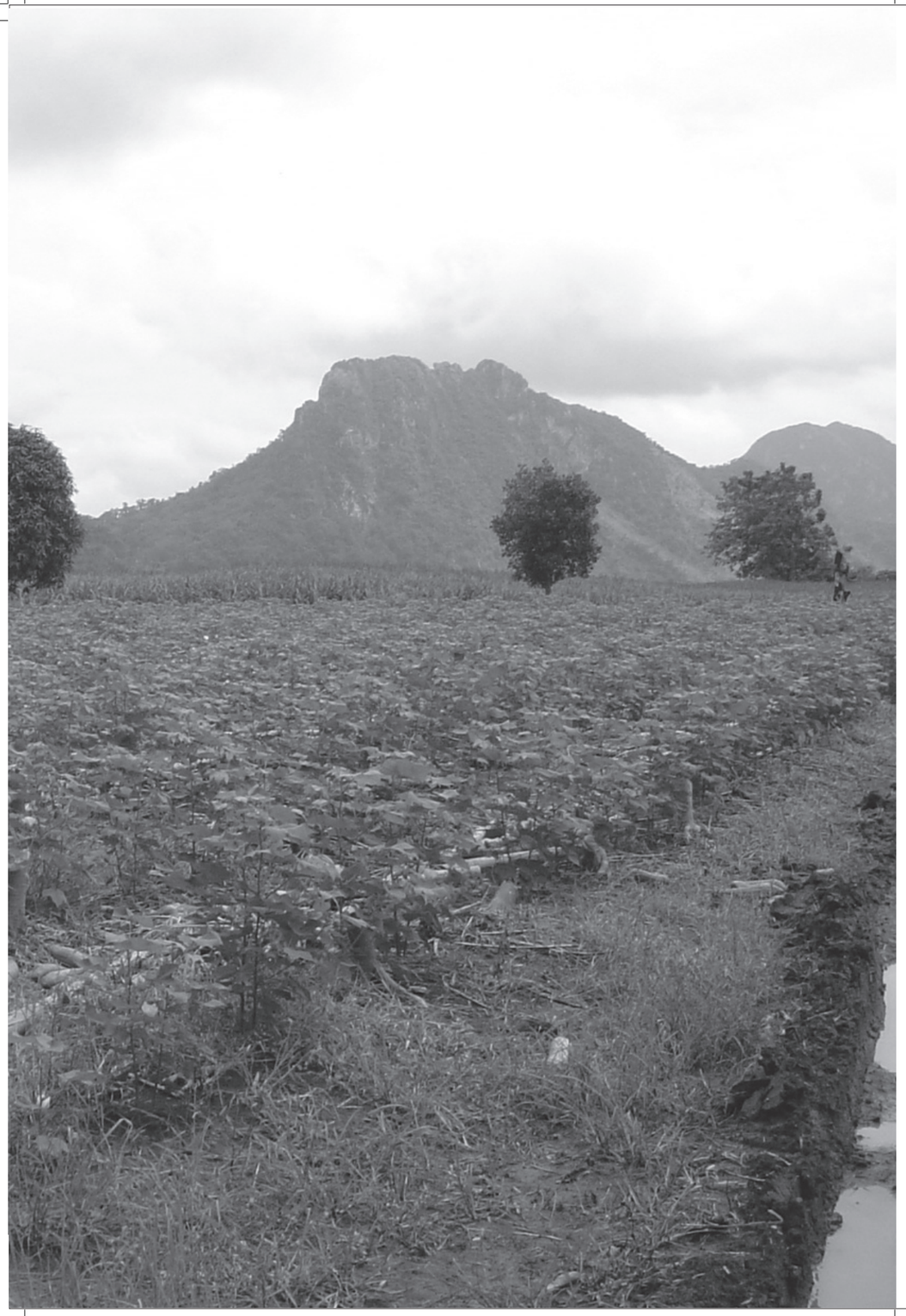

การประชุมแนะนำ
โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

หลักการและเหตุผล

โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย (Development of National Biosafety Frameworks for Thailand) มีจุดประสงค์หลักในการพัฒนากลไกการปฏิบัติงานของประเทศให้ครอบคลุมการใช้ประโยชน์และการควบคุมดูแลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (Living Modified Organisms - LMOs) ให้ปลอดภัยและเหมาะสมในทุกด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการและเสริมสร้างสมรรถนะของประเทศในการปฏิบัติตามหลักการและข้อกำหนดภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้วเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจาก UNEF-GEF มีระยะเวลาดำเนินโครงการ 18 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2548 - ธันวาคม 2549 โครงการแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การออกแบบโครงการและจัดทำโครงสร้างการจัดองค์กร ระยะที่ 2 การสำรวจและจัดทำบัญชี (Inventory) ด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ระยะที่ 3 การหารือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์กรอบงานแห่งชาติฯ และระยะที่ 4 ร่างและอนุมัติกรอบงานแห่งชาติฯ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยงานดำเนินงานโครงการ (National Executing Agency-NEA) ได้ดำเนินการจัดทำโครงสร้างการจัดองค์กร สำรวจและจัดทำบัญชีด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ และนำเสนอคณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการฯ พิจารณาเห็นชอบในเบื้องต้นแล้ว ซึ่งต่อมาที่ประชุมคณะทำงานที่ปรึกษาฯ ในคราวประชุม ครั้งที่ 3/2549 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2549 มีมติให้จัดประชุมแนะนำโครงการฯ ขึ้น ในวันอังคารที่ 11 เมษายน 2549 เพื่อแนะนำและระดมความเห็นต่อการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ในส่วนของประเทศไทย รวมทั้งเพื่อส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมและรับรู้ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น เพื่อให้กรอบงานแห่งชาติฯ ที่ได้มีความครอบคลุมประเด็นปัญหาและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน และสถาบันการศึกษา
- เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ เอกชนและสาธารณชนได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย
- ผู้เข้าร่วมประชุมได้จะรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานโครงการต่อไปในอนาคต

วัน เวลา และสถานที่จัดประชุม

วันอังคารที่ 11 เมษายน 2549 เวลา 08:00-16:30 น. ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ประมาณ 100 คน ประกอบด้วย

- คณะกรรมการจัดทำร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ
- คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน (Institutional Biosafety Committees - IBCs)
- คณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ
- คณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ
- นักวิชาการ เจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน และสถาบันการศึกษา
- สื่อมวลชน

กำหนดการประชุม
แนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

วันอังคารที่ 11 เมษายน 2549
เวลา 08:00-16:30 น.
ณ ห้องแคทลียา โรงแรมรามาการ์เด้นส์

08:00 - 08:45 น. ลงทะเบียน

08:45 - 09:00 น. พิธีเปิดการประชุม
กล่าวรายงาน
โดย ดร. สิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
กล่าวเปิดประชุม
โดย ดร.ชนินทร์ ทองธรรมชาติ
รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

09:00 - 10:00 น. พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพและการพัฒนากรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ภายใต้โครงการ ของ UNEP-GEF
โดย ดร. บรรพต ณ ป้อมเพชร
ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10:00 - 10:20 น. สรุปผลการประชุมสมัชชาภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 3 (COP-MOP3)
โดย ดร. วิเทศ ศรีเนตร
หัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงทางชีวภาพ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ

10:20 - 10:30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

10:30 - 11:00 น. การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย: เป้าหมายและความคาดหวัง
โดย ดร. สิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ

11:00 - 12:00 น. เรียนรู้การดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศอื่นๆ
โดย ดร. วิเทศ ศรีเนตร
หัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงทางชีวภาพ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ

12:00 - 13:00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13:00 - 13:30 น. กิจกรรมดำเนินงานในโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย
โดย ดร. วิเทศ ศรีเนตร
หัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงทางชีวภาพ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ

13:30 - 15:00 น. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

โดย ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ผู้ดำเนินการอภิปราย
ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร
(นางเบญจวรรณ จำรูญพงษ์)
ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
(นางสาวดารณี หมู่ขจรพันธ์)
ผู้แทนศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (นางสาวชาลินี คงสวัสดิ์)
ผู้แทนภาคเอกชน (นายเสก บุญบรรลุ)
ผู้แทนองค์กรอิสระ (ดร.นิพนธ์ เอี่ยมสุภาษิต)
ผู้แทนสถาบันการศึกษา
(รศ. ดร.ประสาทพร สมิตะมาน)

15:00 - 15:10 น. พักรับประทานอาหารว่าง

15:10 - 16:30 น. ความเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุม ตอบข้อซักถามและสรุปผลการประชุม

คำกล่าวรายงาน
การประชุมแนะนำโครงการ
การจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

โดย ดร.สิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรียน ดร.ชนินทร์ ทองธรรมชาติ รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ดิฉันในนามของคณะผู้จัดงานในครั้งนี้ รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณท่านรองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมในวันนี้ ดิฉันใคร่ขอถือโอกาสนี้กล่าวรายงานถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทยโดยสังเขป

โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย เป็นโครงการที่โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) และกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการแก่ประเทศที่เป็นภาคีและอยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อเข้าเป็นภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนา

ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ มีจุดประสงค์หลักในการพัฒนากลไกการปฏิบัติงานของประเทศในทุกด้าน ทั้งด้านนโยบาย การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ครอบคลุมการใช้ประโยชน์ และการควบคุมดูแลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้วเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 จนถึงปัจจุบัน มีประเทศที่ดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเสร็จสมบูรณ์แล้ว 77 ประเทศ

การดำเนินงานจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพในส่วนของของประเทศไทย ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2548 โดยได้ดำเนินการจัดทำโครงสร้างการจัดองค์กร สำรวจและจัดทำบัญชีด้านความปลอดภัยทางชีวภาพในเบื้องต้นแล้วเสร็จ ดังนั้น คณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการฯ จึงมีมติในการประชุมครั้งที่ 3/2549 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2549 ให้มีการจัดประชุมแนะนำโครงการฯ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำและระดมความเห็นต่อการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ในส่วนของประเทศไทย รวมทั้ง ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ให้มีความครอบคลุมประเด็นปัญหาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตลอดจนเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ เอกชน และสาธารณชนได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

การประชุมในวันนี้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง โดยในภาคเช้าจะเป็นการแนะนำโครงการและความเป็นมาของการพัฒนากรอบงานแห่งชาติฯ รวมถึงข้อกำหนดและมติการประชุมสมัชชาภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพที่สำคัญ และภาคบ่ายจะเป็นการนำเสนอและอภิปรายระดมความเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมดำเนินงานในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน คณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ คณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย นักวิชาการ เจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งสิ้นประมาณ 100 คน

โอกาสนี้ ดิฉันขอเรียนเชิญ ดร.ชนินทร์ ทองธรรมชาติ รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้โปรดให้เกียรติกล่าวเปิดการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

ขอเรียนเชิญค่ะ

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

คำกล่าวเปิด
การประชุมแนะนำโครงการ
การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วย
ความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

โดย ดร. ชนินทร์ ทองธรรมชาติ
รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ท่านผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ท่านผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ผมมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้มาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทยในวันนี้ การประชุมซึ่งผมถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในเรื่องของการดำเนินการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 และได้ส่งมอบภาคยานุวัติพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 ส่งผลให้พิธีสารฯ มีผลบังคับใช้ และประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 ที่ผ่านมา เป็นผลให้ประเทศไทยมีข้อผูกพันที่จะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดและพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ที่สนับสนุนให้มีการป้องกันในระดับที่เพียงพอในเรื่องของความปลอดภัยในการเคลื่อนย้าย ดูแล และใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ที่อาจมีผลกระทบซึ่งไม่อำนวยต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขอนามัยของมนุษย์และการเคลื่อนย้ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมข้ามแดน

เพื่อจะให้บรรลุตามข้อกำหนดของพิธีสารฯ ดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกรอบงานแห่งชาติเพื่อใช้เป็นกลไกในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และควบคุมดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นปัญหาทุกด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องและมีเป้าหมายเดียวกัน

การประชุมในวันนี้จึงเป็นเวทีสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จะได้รับรู้ขั้นตอนในการดำเนินงานโครงการ และมีส่วนร่วมในการอภิปรายและระดมความเห็น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทยให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ และสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย

สุดท้ายนี้ ผมขอขอบพระคุณ ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการดำเนินงานโครงการมาโดยตลอด และยังกรุณาให้เกียรติเป็นประธานคณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย และขอขอบคุณท่านผู้มีเกียรติทุกท่านที่สละเวลามาร่วมอภิปรายและให้ข้อคิดเห็นในวันนี้

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย และขอให้การประชุมในวันนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

ขอบคุณครับ

พิธีสารคาร์ตาเฮนา
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

โดย ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร
ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญที่สุดฉบับหนึ่ง ที่แสดงถึงการที่ประชาคมโลกให้คำยืนยันร่วมกันที่จะควบคุมดูแล การเคลื่อนย้าย การบรรจุหีบห่อ การจำแนกระบุ และการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอย่างปลอดภัย ซึ่งถือเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีพันธะผูกพันฉบับแรกเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ

พิธีสารฉบับนี้ ได้รับการรับรองในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพวาระพิเศษ (Extraordinary Meeting of the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity - ExCOP) ระหว่างวันที่ 24-29 มกราคม 2543 ณ นครมอนทรีออล ประเทศแคนาดา โดยเรียกชื่อพิธีสารฉบับนี้ว่า **"พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity)"** มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2546 ปัจจุบันมีภาคีทั้งหมด 136 ประเทศ (ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2549) โดยประเทศไทยเป็นภาคีในลำดับที่ 128

ลักษณะของพิธีสาร (Protocol)

- *เป็นเครื่องมือระหว่างประเทศที่มีพันธะผูกพัน (binding international instrument) มีลักษณะที่แยกส่วน แต่สัมพันธ์กับความตกลง อนุสัญญา และสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งลักษณะของการแยกส่วนนี้ ทำให้มีภาคี สิทธิ และข้อกำหนดเป็นของตัวเอง และต้องมีการเจรจา ลงนาม ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้โดยเฉพาะในตัวเองเช่นกัน*
- *มีผลผูกพันเฉพาะกับประเทศที่เป็นภาคีเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับประเทศภาคีจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในพิธีสารด้วย*
- *เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาหรือสนธิสัญญาที่ให้กำเนิด และจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ เช่น พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพมีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นผู้ให้กำเนิด*
- *อาจมีการจัดทำกลไกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามพิธีสาร เช่น การประชุมสมัชชาภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพทำหน้าที่เป็นการประชุมสมัชชาภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (COP/MOP)*

พัฒนาการของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

พัฒนาการของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

- เริ่มต้นจากการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 2 (COP 2) ในเดือนพฤศจิกายน 2538 ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งที่ประชุมมีมติให้มีการตั้งคณะทำงานความปลอดภัยทางชีวภาพ (Open-ended Biosafety Working Group - BSWG) เพื่อยกร่างพิธีสารความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่

- คณะทำงานฯ ได้มีการประชุมทั้งหมด 6 ครั้ง ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2539 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2542 ซึ่งครั้งสุดท้ายประชุม ณ เมืองคาร์ตาเฮนา สาธารณรัฐโคลอมเบีย ที่ได้ยกร่างพิธีสารฯ แล้วเสร็จ
- การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยพิเศษ (Extraordinary Meeting of the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity - ExCOP) ซึ่งจัดขึ้นทันทีหลังการประชุมคณะทำงานฯ แล้วเสร็จ ณ เมืองคาร์ตาเฮนา ที่ประชุมไม่สามารถตกลงกันได้เนื้อหาที่ประนีประนอมแล้ว จึงได้เลื่อนการประชุมออกไป
- การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยพิเศษ ครั้งที่ 2 จัดขึ้นอีกครั้งในเดือนมกราคม 2543 ณ นครมอนทรีออล ประเทศแคนาดา ที่ประชุมได้รับรองพิธีสารนี้ และเรียกชื่อว่า **"พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ** (Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity)**"** เพื่อเป็นการให้เกียรติรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐโคลอมเบีย

จากนั้นได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจระหว่างรัฐบาลว่าด้วยพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Open-ended Ad Hoc Intergovernmental Committee for the Cartagena Protocol on Biosafety - ICCP) ขึ้น เพื่อดูแลกิจกรรมต่างๆ ของพิธีสารฯ จนกว่าจะมีผลบังคับใช้

ต่อมาในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ครั้งที่ 5 (COP 5) ระหว่างวันที่ 15-26 พฤษภาคม 2543 ณ กรุงไนโรบี สาธารณรัฐเคนยา ได้มีการเปิดให้ลงนามและต่อเนื่องมา ณ สำนักงานใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ที่นครนิวยอร์ค สหรัฐอเมริกา จนกระทั่งวันที่ 13 มิถุนายน 2546 เมื่อมีการให้สัตยาบันครบ 50 ประเทศแล้ว ได้ส่งผลให้พิธีสารฯ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2546

รายละเอียดข้อมติการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (COP) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ และข้อมติการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพทำหน้าที่เป็นการประชุมภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (COP/MOP) ที่สำคัญ ปรากฏตามตาราง 1 และ 2 ตามลำดับ

ตาราง 1 ข้อมติการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Meeting of the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity - COP) **ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ**

การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (COP)	ข้อมติที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
COP 1: 28 พฤศจิกายน - 9 ธันวาคม 2537 ณ กรุงแนสซอ ประเทศบาฮามาส	เห็นชอบให้จัดตั้งคณะเฉพาะกิจผู้เชี่ยวชาญความปลอดภัยทางชีวภาพ (Open-ended Ad Hoc Group of Experts on Biosafety) เพื่อพิจารณาความจำเป็นในการยกร่างพิธีสารความปลอดภัยทางชีวภาพ
COP 2: 6-17 พฤศจิกายน 2538 ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	เห็นชอบให้จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจความปลอดภัยทางชีวภาพ (Open-ended Ad Hoc Working Group on Biosafety) เพื่อยกร่างพิธีสารความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสมัยใหม่
COP 3: 4-15 พฤศจิกายน 2539 ณ กรุงบัวโนสไอเรส สาธารณรัฐอาร์เจนตินา	สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการประยุกต์ใช้แนวทางระหว่างประเทศสำหรับความปลอดภัยในเทคโนโลยีชีวภาพซึ่งโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) จัดทำขึ้นและเน้นความสำคัญของเงินทุนสำหรับการเสริมสร้างสมรรถนะในเรื่องของความปลอดภัยทางชีวภาพ

การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (COP)	ข้อมติที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
COP 4: 4-15 พฤษภาคม 2541 ณ กรุงบราติสลาวา สาธารณรัฐสโลวัก	เห็นชอบให้จัดการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจด้านความปลอดภัยทางชีวภาพครั้งสุดท้าย และการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยพิเศษ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2542 เพื่อพิจารณาการรับรองพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ และเตรียมการประชุมภาคีพิธีสารฯ สมัยที่ 1 (COP/MOP 1)
Extraordinary COP - ExCOP: 14-22 กุมภาพันธ์ 2542 ณ เมืองคาร์ตาเฮนา สาธารณรัฐโคลอมเบีย และ 24-29 มกราคม 2543 ณ นครมอนทรีออล ประเทศแคนาดา	◉ รับรองพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยกำหนดให้เริ่มเปิดให้ลงนามพิธีสารฯ ในช่วงของประชุม COP 5 ณ กรุงไนโรบี สาธารณรัฐเคนยา ◉ เห็นชอบให้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Intergovernmental Committee for Cartagena Protocol on Biosafety - ICPP) ◉ จัดทำทะเบียนรายนามผู้เชี่ยวชาญระดับภูมิภาค
COP 5: 15-26 พฤษภาคม 2543 ณ กรุงไนโรบี สาธารณรัฐเคนยา	รับรองแผนการดำเนินงานและประเด็นเพื่อพิจารณาในการประชุมสมัยที่ 1 และ 2 ของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ รวมทั้งเปิดให้มีการลงนามพิธีสารฯ อย่างเป็นทางการ

ตาราง 2 ข้อมติการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพทำหน้าที่เป็นการประชุมภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Meeting of the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity Serving as the Meeting of the Parties to the Cartagena Protocol on Biosafety - COP/MOP) ที่สำคัญ

การประชุมภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (COP/MOP)	ข้อมติที่สำคัญ
COP/MOP 1: 23-27 กุมภาพันธ์ 2547 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย	◉ เห็นชอบให้ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานศูนย์เผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Clearing-House - BCH) จากระยะนำร่องเข้าสู่ระยะดำเนินการ และรับรองวิธีการปฏิบัติของ BCH ◉ จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจผู้เชี่ยวชาญเพื่อการจำแนกระบุรายละเอียดข้อกำหนดของ LMOs ที่นำมาใช้เป็นอาหาร อาหารสัตว์และในกระบวนการผลิต (Open-ended Technical Expert Group on Identification Requirements of LMOs-FFP) เพื่อประกอบการตัดสินใจในเรื่องรายละเอียดข้อกำหนดของ LMOs-FFP ตามที่ระบุไว้ในมาตรา18 2 (a) ของพิธีสารฯ ◉ จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจผู้เชี่ยวชาญกฎหมายด้านความรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหายเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 27 ของพิธีสารฯ

การประชุมภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (COP/MOP)	ข้อมติที่สำคัญ
COP/MOP 2: 30 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน 2548 ณ นครมอนทรีออล ประเทศแคนาดา	◉ เห็นชอบโปรแกรมของ BCH ในระยะยาว โดยสนับสนุนให้มีการให้ข้อมูลและการพัฒนาเชื่อมโยงข้อมูลในระดับประเทศ ภูมิภาค และสถาบัน ◉ จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญวิชาการเฉพาะกิจว่าด้วยการประเมินความเสี่ยง (Ad Hoc Technical Expert Group on Risk Assessment) เพื่อพิจารณาทบทวน ประเมิน และเสนอแนะแนวทางในการประเมินความเสี่ยงของ LMOs ◉ กระตุ้นให้ภาคีพิธีสารฯ เน้นการวิจัยด้านสังคมเศรษฐกิจจากผลกระทบของ LMOs โดยการจัดสรรงบประมาณมากขึ้น และแบ่งปันข้อมูลข่าวสารในเรื่องนี้ผ่าน BCH ◉ รับร่างการตัดสินใจว่าด้วยความรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหายที่เสนอโดยคณะทำงานเฉพาะกิจ ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายความรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหาย และจะพิจารณาทบทวนการในประชุมครั้งต่อไป ◉ ยังไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องการตัดสินใจรายละเอียดข้อกำหนดของ LMOs ที่นำมาใช้เป็นอาหาร อาหารสัตว์ และในกระบวนการผลิต (LMOs-FFP) และมีมติให้พิจารณาประเด็นนี้ในที่ประชุม COP/MOP 3

การประชุมภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (COP/MOP)	ข้อมติที่สำคัญ
COP/MOP 3: 13-17 มีนาคม 2549 ณ เมืองคูริติบา สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล	◉ ประสานความร่วมมือกับองค์กรศุลกากรโลก (WCO) และองค์กรมาตรฐานโลก (ISO) เพื่อช่วยในการพิจารณาแนวทางร่วมกันเรื่องการขนส่งขนย้ายของ LMOs ◉ กระตุ้นภาคีพิธีสารฯ ใส่ข้อมูลเรื่องข้อมติการตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับ LMOs และข้อมูลด้านการประเมินความเสี่ยงที่ประเทศมีก่อนที่พิธีสารฯ จะมีผลบังคับใช้ใน BCH ◉ กระตุ้นให้ประเทศต่างๆ ผสานเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพในกลยุทธ์แนวทางและโปรแกรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ◉ รับรองการตัดสินใจรายละเอียดข้อกำหนดของ LMOs ที่นำมาใช้เป็นอาหาร อาหารสัตว์ และในกระบวนการผลิต (LMOs-FFP) โดยร้องขอให้ภาคีพิธีสารฯจัดทำมาตรการเพื่อให้มั่นใจว่ามีการใช้เอกสารกำกับสินค้า และเอกสารกำกับดังกล่าวต้องระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้อย่างชัดเจน • กรณีทราบรายละเอียดแน่ชัดว่าเป็น LMOs จากระบบการเก็บรักษาที่มีการจำแนกระบุ ต้องระบุในการส่งสินค้านั้นว่า “contains” LMO-FFPs

การประชุมภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนา ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (COP/MOP)	ข้อมติที่สำคัญ
	• กรณีไม่ทราบรายละเอียดแน่ชัดว่าเป็น LMO จากระบบการเก็บรักษาที่มีการบ่งชี้ต้องระบุในการส่งสินค้านั้นว่า “may contain” LMO-FFPs ชนิดใดชนิดหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งชนิด ◦ รับทราบความก้าวหน้าของคณะทำงานว่าด้วยการรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหาย และมีมติให้จัดการประชุมคณะทำงานดังกล่าวต่อไปอีกสามครั้งในระยะสองปีข้างหน้า เพื่อสามารถจัดทำระบอบระหว่างประเทศให้แล้วเสร็จ

ผู้แทนประเทศไทย ได้เข้าร่วมประชุมภาคีพิธีสารฯ ที่มีขึ้นระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 มาตั้งแต่สมัยที่ 1 ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยยังไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 หลังจากนั้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการภาคยานุวัติพิธีสารคาร์ตาเฮนา เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 ซึ่งมีผลบังคับใช้ให้ประเทศไทยเป็นภาคีพิธีสารฯ ในลำดับที่ 128 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549

วัตถุประสงค์ของพิธีสารฯ

พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในมาตรา 1 เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางระมัดระวังล่วงหน้า (precautionary approach) ตามที่ระบุไว้ในหลักการข้อ 15 ของปฏิญญาริโอ (Rio Declaration) ในการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UNCED) ณ นครริโอ เดอจาเนโร สาธารณรัฐบราซิล ปี พ.ศ. 2535 ดังนี้

“เพื่อให้มีระดับการป้องกันด้านความปลอดภัยที่เพียงพอในการเคลื่อนย้าย ดูแล และการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ที่อาจมีผลกระทบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขอนามัยของมนุษย์ และให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการเคลื่อนย้ายข้ามแดน (transboundary movement)”

ความหมายของความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety)

ความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety) *หมายถึง นโยบายและกระบวนการที่ใช้ในการคงไว้ซึ่งความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ (เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม)*

ในปัจจุบัน คำว่า “ความปลอดภัยทางชีวภาพ” ได้ถูกนำไปใช้ในหลายวงการที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อสุขอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

สาระสำคัญของพิธีสารคาร์ตาเฮนา

❁ ศูนย์เผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Clearing-House - BCH)

จัดตั้งศูนย์เผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (มาตรา 20)

❁ กระบวนการความตกลงที่ได้แจ้งล่วงหน้า (Advance Informed Agreement - AIA)

◦ จัดทำกระบวนการแจ้งล่วงหน้า (Advance Informed Agreement - AIA) เพื่อให้แน่ใจว่าประเทศจะได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่

จำเป็นก่อนที่จะเห็นชอบให้นำสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเข้ามาในอาณาเขตประเทศ (มาตรา 7-10 และ 12)

- กำหนดให้มีกระบวนการความตกลงที่ได้แจ้งล่วงหน้าสำหรับการขนส่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีเจตนาปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมอย่างจงใจ (มาตรา 7)
- สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เป็นอาหารหรืออาหารสัตว์โดยตรง หรือในกระบวนการผลิต (Living Modified Organisms Intended for Direct Use as Food or Feed, or for Processing - LMOs-FFP) ที่มีเจตนาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในสภาพควบคุมและมีการผ่านเข้าประเทศในลักษณะที่เป็นขนย้ายผ่าน (transit) ได้รับการยกเว้นจากกระบวนการความตกลงที่ได้แจ้งล่วงหน้า แต่จะต้องติดฉลากแสดงว่า **"**อาจประกอบด้วย (may contain)**"** สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (มาตรา 11)

- ต้องมีการจัดทำรายละเอียดข้อกำหนดในการติดฉลากให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี หลังจากพิธีสารฯมีผลบังคับใช้ (มาตรา 18)
- ควรมีการเจรจาในประเด็นของความรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหาย (liability and redress) ภายใน 4 ปี (มาตรา 27)
- ให้มีความร่วมมือในการเสริมสร้างสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์และองค์กร (มาตรา 22)
- พิธีสารฯ ไม่ครอบคลุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ใช้เป็นเภสัชภัณฑ์ของมนุษย์ที่กล่าวไว้ในความตกลงระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 5)
- การเคลื่อนย้ายข้ามแดนของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ระหว่างภาคีพิธีสารฯ และประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคี จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพิธีสารฯ นี้ (มาตรา 24)

บรรณานุกรม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2549. **การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่** 8 **The Eight Meeting of the Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity (CBD COP-8).** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 224 หน้า.

Conference of the Parties - COP. 2006. **[http://www.biodiv.org/convention/cops.shtml. 2006]**

Secretariat of the Convention on Biological Diversity. 2000. **Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity: Text and Annexes.** Montreal. 30 p.

ความเป็นมาของการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ และการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพในประเทศไทย

โดย ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร
ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพในปี 2529 โดย

- มีศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการประสานการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพในงานวิจัย เนื่องจากเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (National Biosafety Committee) ขึ้น ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2536 โดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ” มีสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เป็นฝ่ายเลขานุการฯ ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2536 จนถึงปี 2543
- มีการก่อตั้งศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2543 ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพจึงได้เข้ามารับหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทาง

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

ชีวภาพแทน ตั้งแต่ปี 2543-2545 ซึ่งต่อมาฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการฯ ได้โอนกลับมาดำเนินการโดยศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติอีกครั้ง จนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินงานเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2547

สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยประสานงานแห่งชาติของพิธีสารคาร์ตาเฮนา ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้

- ยกร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม โดยมีคณะกรรมการจัดทำร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพกำกับดูแล
- ดำเนินการให้ประเทศไทยได้มอบภาคยานุวัติสาร เข้าเป็นภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 มีผลให้ประเทศไทยเป็นภาคีพิธีสารในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549
- จัดตั้งคณะอนุกรรมการพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549 เพื่อประสานและดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพในประเทศไทย

คณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ได้เคยริเริ่มดำเนินการจัดทำกรอบงานความปลอดภัยทางชีวภาพในปี 2544 โดยมีศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน) เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการก่อตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปี 2545

การดำเนินงานจัดทำกรอบงานดังกล่าวได้ยุติลง พร้อมกับการสิ้นสุดบทบาทและการดำเนินงานของคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

การใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในประเทศไทย

☞ ***สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ได้รับอนุญาต/ปฏิเสธการใช้โดยคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (ปี พ.ศ. 2534-2546)***

- ***พ.ศ. 2534:*** *ปฏิเสธการพัฒนาวัคซีนป้องกันโรค avian colisepticemia ในไก่ ในประเทศไทย (มหาวิทยาลัยเทลอาวีฟ ประเทศอิสราเอล)*
- ***พ.ศ. 2536****: การผลิตเมล็ดพันธุ์มะเขือเทศชะลอการสุก (FLAVR SAVR) (บริษัทคาลจีนส์ สหรัฐอเมริกา)*
- ***พ.ศ. 2537****: ห้ามการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรม จำนวน 40 รายการ ยกเว้นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัย และในปี พ.ศ. 2546 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรได้ประกาศรายชื่อพืชเป็นสิ่งต้องห้ามเพิ่มเติมอีก 49 รายการ รวมเป็น 89 รายการ*
- ***ตุลาคม 2537 กรกฎาคม 2538 และเมษายน 2539****: ฝ้ายบีที (บริษัทมอนซานโต้ สหรัฐอเมริกา)*
- ***ตุลาคม 2538****: ข้าวโพดบีที (บริษัทโนวาร์ติส สหรัฐอเมริกา)*
- ***กุมภาพันธ์ 2540****: ฝ้ายต้านทานสารกำจัดวัชพืชราวด์อั๊พ (Roundup Ready) (บริษัทมอนซานโต้ สหรัฐอเมริกา)*
- ***8 กันยายน 2546****: ปฏิเสธการนำเข้าปลาม้าลายเรืองแสงดัดแปลงพันธุกรรม จากประเทศสิงคโปร์ เพื่อจัดแสดงในงาน Science Fair Exhibition (ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ)*
- ***อื่น ๆ****: มะละกอต้านทานโรคจุดวงแหวนที่เกิดจากเชื้อไวรัส (PRSV) สับปะรดต้านทานสารกำจัดวัชพืช มันสำปะหลัง พริกหยวก และกล้วยไม้ดัดแปลงพันธุกรรม เป็นต้น*

☞ ***การใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในปี พ.ศ. 2548 (ในช่วงที่ไม่มีคณะกรรมการระดับชาติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ)***

- *คณะกรรมการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมประมงอนุญาตให้นำเข้าปลาม้าลายเรืองแสงดัดแปลงพันธุกรรมจาก*

ประเทศสิงคโปร์ เพื่อจัดแสดงในงาน Science Fair Exhibition (ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ)

- *คณะกรรมการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมวิชาการเกษตร อนุญาตให้นำเข้าข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อใช้ในการวิจัยในห้องปฏิบัติการในสภาพควบคุมปิด (บริษัทไพโอเนียร์ ไฮ-เบรด สหรัฐอเมริกา)*

ในปัจจุบัน ภายหลังจากการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 ทำให้ประเทศไทยมีสิทธิที่จะได้รับเงินทุนสนับสนุนการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ จึงได้มีการริเริ่มการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ขึ้นอีกครั้ง เมื่อปลายปี 2548 ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme - UNEP) และกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility - GEF) โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานดำเนินงาน ภายใต้การกำกับดูแลของคณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ โครงการมีระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 18 เดือน และจะสิ้นสุดการดำเนินงานในปี 2550

กรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เป็นระบบที่รวมในเรื่องของนโยบาย กฎหมาย การบริหาร และเทคนิคเข้าด้วยกัน เกี่ยวข้องกันหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกันในเรื่องความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมและสุขอนามัยของมนุษย์ โดยเน้นในเรื่องของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms - GMOs หรือ Living Modified Organisms - LMOs) โดยทั่วไปกรอบงานแห่งชาติฯ ของแต่ละประเทศควรจะมีองค์ประกอบ 5 เรื่อง ได้แก่

- นโยบายด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ
- กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
- ระบบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในการรับแจ้งอนุญาต/ไม่อนุญาตการนำเข้าทั้งหลาย
- การติดตามประเมินผล และ
- การมีส่วนร่วมของสาธารณะ

ในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ในส่วนของประเทศไทยควรมีการพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบงานด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

นโยบายด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

ประเทศไทยมีนโยบายในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากร ในเรื่องของพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ แต่ยังคงไม่อนุญาตให้มีการใช้พืชดัดแปลงพันธุกรรมในเชิงพาณิชย์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความปลอดภัย โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ให้ยุติการดำเนินการทดสอบพืชดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิดในระดับไร่/นา จนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

ในปัจจุบัน นโยบายระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพที่สำคัญมีดังนี้

กรอบนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย (พ.ศ. 2547-2552)

คณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เห็นชอบกรอบนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย (พ.ศ. 2547-2552) ในการประชุมครั้งที่ 1/2546 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2546 ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายระดับชาติและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ จำนวน 6 เป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 ธุรกิจชีวภาพสมัยใหม่เกิดและพัฒนา

เป้าหมายที่ 2 ใช้เทคโนโลยีชีวภาพช่วยให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก

เป้าหมายที่ 3 ประเทศไทยมีสังคมที่มีสุขภาพดีและเป็นศูนย์กลางสุขภาพแห่งเอเชีย

เป้าหมายที่ 4 ใช้เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและผลิตพลังงานสะอาด

เป้าหมายที่ 5 ใช้เทคโนโลยีชีวภาพเป็นปัจจัยสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายที่ 6 พัฒนาระบบการสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพ

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

(ร่าง) นโยบายสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรม (พ.ศ. 2545-2549)

คณะอนุกรรมการนโยบายสินค้าเทคโนโลยีชีวภาพ ภายใต้คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้มอบหมายให้คณะทำงานกำหนดมาตรการทางด้านการผลิตและการค้าสินค้าเทคโนโลยีชีวภาพ ปรับแก้ไข (ร่าง) นโยบายสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรม (พ.ศ. 2545-2549) ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2544 (ร่าง) นโยบายฯ ดังกล่าว ประกอบด้วยนโยบาย 6 ด้าน ดังนี้

- การผลิต

ประเทศไทยยังไม่มีการผลิตพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ หรือใช้จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม ในกระบวนการผลิตเพื่อการค้า จนกว่าจะมีการประเมินบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ว่ามีความปลอดภัยทางชีวภาพแล้ว

- การพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี

• สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะในการวิจัย การผลิตสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรม อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง เพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค

• ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และประสบการณ์แก่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรม ในด้านต่างๆ เช่น การวิจัย การตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ การประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ และการวิเคราะห์ความเสี่ยง เป็นต้น

- การประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ

• ประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพและการวิเคราะห์ความเสี่ยงของสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่โปร่งใส โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ โดยใช้มาตรการเดียวกันกับสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศและส่งออก

• ในกรณีที่พบว่าสินค้านั้นมีโอกาสที่จะก่ออันตรายต่อสุขภาพของผู้บริโภคบางกลุ่ม ต้องแจ้งข้อมูลบนฉลาก โดยใช้มาตรการเดียวกันกับสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศและส่งออก

• ติดตามผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว หลังได้รับอนุญาตให้ผลิต/ปลูกหรือจำหน่ายแล้ว

- การค้า

• การนำเข้าสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมและการค้าภายในประเทศ ต้องผ่านการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพและการวิเคราะห์ความเสี่ยง

• สนับสนุนให้มีการเตรียมความพร้อมด้านการส่งออกสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมที่มีความปลอดภัยทางชีวภาพ และสอดคล้องกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และความต้องการของประเทศคู่ค้า

- การประชาสัมพันธ์

รวบรวม วิเคราะห์ และส่งเสริมการรวบรวมและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านวิชาการ การค้า ขั้นตอนการปฏิบัติงานของรัฐ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งในและต่างประเทศ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบอย่างถูกต้อง เป็นกลางและโปร่งใส

- การมีส่วนร่วมของสาธารณะ

สนับสนุนความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ ในการนำนโยบายด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมไปปฏิบัติ และสนับสนุนให้มีการกำหนดแนวทางการค้าระหว่างประเทศของสินค้าอาหารและเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมที่ชัดเจน

แนวทางปฏิบัติทางวิชาการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

ความพยายามในการจัดทำแนวทางปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเริ่มขึ้นเมื่อปี 2533 เมื่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและพลังงาน (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปัจจุบัน) ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำหนดมาตรการความปลอดภัยในการทำงานด้านพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ ภายใต้คณะกรรมการบริหารการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยได้จัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการทดลองทางพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพระดับห้องปฏิบัติการและภาคสนามแล้วเสร็จและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เมื่อปี 2535

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหาร ภายใต้คณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ได้จัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับการประเมินความปลอดภัยของอาหารที่ได้จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมขึ้นเมื่อปี 2544 ซึ่งต่อมาในปี 2547 คณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพได้จัดทำและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติขึ้นใหม่โดยรวมแนวทางปฏิบัติฯระดับห้องปฏิบัติการและภาคสนามข้างต้นไว้เป็นฉบับเดียว ใช้ชื่อว่า "แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม" ซึ่งจะครอบคลุมแนวทางปฏิบัติฯ การทดลองระดับห้องปฏิบัติการ การทดลองระดับถังปฏิกรชีวภาพตั้งแต่ 10 ลิตรขึ้นไป และการทดสอบภาคสนาม และในปีเดียวกันยังได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเฉพาะด้านอีก 1 ฉบับ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับงานที่มีการใช้จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมในระดับอุตสาหกรรม

กฎระเบียบและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ

ประเทศไทยอยู่ระหว่างการยกร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินการควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพที่หน่วยงานต่างๆ ใช้ร่วมกัน หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ประกอบด้วย 4 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็สามารถดำเนินการตามบทบาทตามพระราชบัญญัติที่ได้รับมอบหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น

- กรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบดูแลพืชดัดแปลงพันธุกรรม โดยใช้ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ห้ามการนำพืชดัดแปลงพันธุกรรม จำนวน 89 รายการ ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมที่อยู่ในรายการดังกล่าวข้างต้น
- กรมปศุสัตว์ กำกับดูแลสัตว์และสัตว์น้ำที่ได้รับการตัดต่อพันธุกรรม
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ออกประกาศกำหนดให้ถั่วเหลือง ข้าวโพด และผลิตภัณฑ์ ที่มีสารพันธุกรรมหรือโปรตีนที่เป็นผลจากการดัดแปรพันธุกรรมอยู่ตั้งแต่ร้อยละ 5 เป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก โดยได้บังคับใช้ประกาศฉบับดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 10 พฤษภาคม 2546 เป็นต้นมา
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยประสานงานกลางของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ รับผิดชอบดูแลการดำเนินการตามพันธกรณีของพิธีสารฯ ที่กำหนดให้มีระดับการป้องกันด้านความปลอดภัยที่เพียงพอในการเคลื่อนย้าย ดูแล และการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ที่อาจมีผลกระทบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขอนามัยของมนุษย์ และให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการเคลื่อนย้ายข้ามแดน (transboundary movement)

สรุป

ประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพมาตั้งแต่ก่อนที่จะมีการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นผลให้เข้าเป็นภาคีพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพในสองปีถัดมา ถึงแม้ว่ากรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย ที่อยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำขึ้น เพื่อให้มีการควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ จะยังไม่แล้วเสร็จ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็สามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติในส่วนที่รับผิดชอบเพื่อกำกับดูแลการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังคงขาดความชัดเจนมากที่สุดในขณะนี้ คือ นโยบายระดับชาติที่ชัดเจนว่า จะส่งเสริมเกษตรอินทรีย์? เกษตรแบบดั้งเดิม? จะส่งเสริมการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือไม่ อย่างไร? จะให้เกิดการคงอยู่ร่วมกันระหว่างเกษตรอินทรีย์หรือดั้งเดิมกับเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีตัดต่อพันธุกรรมหรือไม่? คงเป็นคำถามที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันหาคำตอบที่ชัดเจนต่อไป

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

เหตุการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในประเทศไทย

- ☞ ***พ.ศ. 2543:*** *NGOs กล่าวหาว่า ฝ้ายบีทีจากแปลงทดลองของกรมวิชาการเกษตรปนเปื้อนในแปลงของเกษตรกร*
- ☞ ***3 เมษายน 2544:***
  - *คณะรัฐมนตรีมีมติให้มีการยกร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ และให้ยุติการดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอทุกชนิดในระดับไร่/นา ในระหว่างที่มีการยกร่างกฎหมายฯ ดังกล่าว*
  - *NGOs ให้คำมั่นว่าจะร่างแรกของกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ จะแล้วเสร็จภายใน 6 เดือน*
- ☞ ***พ.ศ. 2545:*** *มีการกระจายของการเพาะปลูกฝ้ายบีทีไปทั่วประเทศตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545*
- ☞ ***10 พฤษภาคม 2545:*** *กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ออกประกาศกำหนดให้ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง ข้าวโพดและผลิตภัณฑ์จากข้าวโพด จำนวน 22 รายการ ที่มีสารพันธุกรรมหรือโปรตีนที่เป็นผลจากการดัดแปรพันธุกรรมอยู่ตั้งแต่ร้อยละ 5 เป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก*
- ☞ ***พ.ศ. 2547:***
  - *กลุ่มกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มรณรงค์ต่อต้านมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมที่ National Food Congress*
  - *พบมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมในแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร*
  - *กลุ่มกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้บุกเข้าไปทำลายมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมต้านทานโรคจุดวงแหวนที่เกิดจากเชื้อไวรัสในแปลงทดลองของกรมวิชาการเกษตรที่ อำเภอท่าพระ จังหวัดขอนแก่น*
- ☞ ***2 สิงหาคม 2548:*** *กลุ่มกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีกำหนดมาตรการควบคุมดูแลการทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่/นา และให้หยุดดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมของกรมวิชาการเกษตรและสถาบันการศึกษาทั้งในห้องปฏิบัติการและแปลงทดลอง*
- ☞ *คณะรัฐมนตรีสั่งการให้กระทรวงและสถาบันการศึกษาทุกแห่งที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเรียกร้องของกลุ่มกรีนพีซข้างต้น*

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. 2547. **แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม.** สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด. 167 หน้า.

คณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. 2547. **บทสรุปผู้บริหาร กรอบนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย (พ.ศ. 2547-2552).** สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 26 หน้า.

Napompeth, B. and Kongsawat, C. 2002. **National Biosafety Frameworks (NBFs) in Thailand.** Paper presented at the International Workshop on Impacts and Biosafety of Genetically Modified Agricultural Product. Taipei. Taiwan. ROC. 9-14 September 2002.

เรียนรู้การดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ของประเทศอื่นๆ

ดร.วิเทศ ศรีเนตร
ผู้ประสานงานโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการระดับโลกของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ร่วมกับกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (UNEP-GEF)

โครงการระดับโลกของ UNEP-GEF เรื่อง การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (UNEP-GEF Global Project on the Development of National Biosafety Frameworks) เป็นโครงการที่กระตุ้นและผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นภาคีพิธีสารฯ ที่สนใจต้องการที่จะดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ เร่งสร้างความเข้มแข็งของตนเองในการทำให้ประเทศสามารถควบคุมกำกับดูแลและใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอย่างปลอดภัย

โครงการนี้ไม่ได้มีขึ้นเพื่อต่อต้านการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แต่ต้องการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเน้นที่การพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของประเทศให้มีความรู้มากขึ้น มีการตัดสินใจที่ถูกต้องชัดเจน โดยอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งในกระบวนการของการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ นี้เป็นการเปิดเวทีให้เกิดการเจรจาหารือภายในประเทศมากขึ้น เพราะจะมีทั้งผู้สนับสนุนและต่อต้าน และโครงการนี้ต้องการแสดงตนเองอย่างชัดเจนว่ามีความเป็นกลาง โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและออกแบบการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

ความเป็นมา

โครงการเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2544 ภายในวงเงินงบประมาณทั้งสิ้น 38.4 ล้านเหรียญสหรัฐ เป็นงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก จำนวน 26.1 ล้านเหรียญสหรัฐ และงบประมาณจากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติและประเทศที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 12.3 ล้านเหรียญสหรัฐ มีระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี 6 เดือน เพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นภาคีพิธีสารฯ ในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ และเพื่อสนับสนุนให้สามารถดำเนินงานตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ จนถึงปัจจุบัน (ตุลาคม 2549) มีประเทศที่ดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพแล้วเสร็จ จำนวน 77 ประเทศ

วัตถุประสงค์

- ช่วยประเทศกำลังพัฒนาต่างๆในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ให้อยู่บนพื้นฐานความต้องการของประเทศตน และทำให้สามารถดำเนินงานภายในประเทศได้โดยสอดคล้องกับข้อกำหนดของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ
- ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

กิจกรรมของโครงการ

- สร้างสมรรถนะของประเทศให้เข้มแข็งในการดำเนินขั้นตอนปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

- ประยุกต์ใช้ขั้นตอนการปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ผสานการใช้เครื่องมือทางกฎหมายเพื่อทำให้กระบวนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับข้อบังคับมีความสะดวกมากขึ้น
- กระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนในเรื่องการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและทำให้เกิดเวทีการหารือที่ได้รับข้อมูลที่เปิดเผยและโปร่งใส
- เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดได้มีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศ
- ดำเนินการประเมินสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและผลของเทคโนโลยีต่อการดำเนินงานกรอบงานแห่งชาติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพตลอดจนวิธีการปรับปรุงสมรรถนะ

การเรียนรู้การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศอื่น ๆ

จุดประสงค์ของการเรียนรู้การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศอื่น เนื่องจากมีประเทศต่างๆ ทั่วโลก มากกว่า 40 ประเทศ ที่ได้ดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพแล้วเสร็จตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และมีข้อมูลจากประเทศอื่นๆมากพอที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ และช่วยให้ประเทศไทยที่กำลังเริ่มร่างและจัดทำกรอบงานแห่งชาติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพสามารถมองกลับไปที่ประสบการณ์ของประเทศอื่นๆ ที่ได้จัดทำก่อนหน้ามาเป็นบทเรียนและแนวทางได้ โดยอาจมองการดำเนินงานจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ใน 2 แนวทางหลัก ดังนี้

เป็นการเสริมสร้างสมรรถนะ (capacity building initiatives) ในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

การเสริมสร้างสมรรถนะในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย จะทำให้เกิดนโยบายทางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ กฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับความปลอดภัยทางชีวภาพระบบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ

การติดตามผลกระทบ และการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน ซึ่งการเสริมสร้างสมรรถนะหมายรวมถึง สมรรถนะของบุคคล สถาบัน องค์กร และระบบในการดำเนินงานตามข้อตัดสินใจต่างๆ และในการทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและยั่งยืน ทั้งนี้การเสริมสร้างสมรรถนะดังกล่าวมี 3 ระดับ ได้แก่

- **สมรรถนะของบุคคล** (individual level) คือ การเพิ่มความรู้ ความชำนาญของบุคลากรในด้านกฎหมาย วิทยาศาสตร์และเทคนิคต่างๆ การปรับทัศนคติ พฤติกรรม และการเพิ่มจิตสำนึกเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพของประชาชน
- **สมรรถนะของสถาบัน** (institutional level) คือ ความสามารถในการทำหน้าที่ของสถาบัน องค์กรโดยรวม ในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมองสถาบันเป็นระบบหนึ่งเป็นภาพรวมที่ประกอบด้วยบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กร เช่น ความสามารถในการทำวิจัย ศักยภาพของห้องปฏิบัติการ หรือความสามารถในการบริหารจัดการและปฏิบัติตามระเบียบและแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
- **สมรรถนะของระบบ** (systematic level) คือ ความสามารถของกรอบนโยบายรวมระดับประเทศ ซึ่งแต่ละบุคคลและองค์กรดำเนินงาน มีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ กรอบการดำเนินงานด้านกฎหมาย นโยบายด้านความปลอดภัยทางชีวภาพระดับชาติ รวมถึงความสัมพันธ์ การประสานงานระหว่างองค์กรในการดำเนินงานตามกรอบงานนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังในการดำเนินการเพิ่มสมรรถนะนั้นแตกต่างกันไปขึ้นกับว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นความปลอดภัยทางชีวภาพอย่างไร ซึ่งไม่ควรคาดหวังมากเกินไปว่าจะมีการสนองสมรรถนะได้พร้อมกันทั้ง 3 ระดับ ควรมองประเด็นสำคัญว่าประเทศไทยมีความต้องการสมรรถนะในระดับใดมากที่สุด ซึ่งโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ นี้จะเน้นกิจกรรมในระดับระบบ (systematic level) ในภาพรวมก่อนจึงจะสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างสมรรถนะของระดับบุคคล (individual level) และระดับองค์กร (Institutional level) ต่อไป ตามลำดับ

เป็นโครงการที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development)

การทำให้โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ประสบความสำเร็จได้นั้น UNEP-GEF แนะนำว่า ต้องมองโครงการให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาเนื่องจากประเทศไทยหรือประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีโครงการพัฒนาอยู่เสมอ และโครงการพัฒนาหนึ่งซึ่งเกี่ยวโยงกับโครงการพัฒนาเพิ่มสมรรถนะคือ โครงการที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยตอบคำถามที่สัมพันธ์กัน ได้แก่

- **ความเป็นเจ้าของโครงการ** (ownership)

พิจารณาความเป็นเจ้าของโครงการโดยการมองผ่านคำถามว่าใครเป็นเจ้าของโครงการ จากการประเมินผลของ UNEP-GEF พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการของบางประเทศประสบความสำเร็จและเห็นชัดว่าบางประเทศไม่ประสบความสำเร็จ คือจุดเริ่มต้นของโครงการต้องเกิดจากแรงผลักดันภายในประเทศ (country-drivenness) หากเกิดจากความต้องการของประเทศแล้ว การเอาใส่ใจในรายละเอียดการดำเนินงานโครงการจะมีมากขึ้นตามลำดับ จำเป็นต้องมีคำถามว่า ประเทศไทยเกิด country-drivenness แล้วหรือยัง แนวคิดของประเทศไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าประเทศไทยยังไม่สามารถแสดงบทบาทและหน้าที่ในการเจรจาต่อรองในเวทีโลกและหากยังไม่เกิดแรงผลักดันภายในประเทศโครงการก็จะประสบความล้มเหลว

- **บริบทการจัดทำ** (development context)

เนื่องจากมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก ซึ่งมีความคิดว่าต้องการให้โครงการส่งเสริมในบริบทที่แตกต่างกันตามความสนใจของตน บริบทที่สำคัญของการเสริมสร้างสมรรถนะด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศคือ ต้องทำให้กิจกรรมโครงการผสานเข้าไปในบริบทการพัฒนาที่มีความสำคัญของประเทศ โดยเน้นให้นโยบายด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเข้าไปอยู่ในกรอบนโยบายของประเทศที่มีความสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น การสร้างสมรรถนะด้านความปลอดภัยทางชีวภาพดำเนินงานโดยอาศัยระบบด้านสังคม การเมืองและการปกครองของประเทศ ในกรณีที่ประเทศมีความเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงของระบบต่างๆ เหล่านี้สูง จะมีผลกระทบต่อการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง จึงต้องคำนึงถึงบริบทเรื่องนี้และพยายามจัดการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น หรือการสร้างและจัดการความรู้อันเป็นรากฐานของโครงการให้กว้างขวางจะทำให้สมรรถนะที่สร้างไว้มีโอกาสคงอยู่ต่อไปได้แม้ระบบมีการเปลี่ยนแปลง

- **กรอบและระยะเวลา** (timing)

การสร้างสมรรถนะด้านความปลอดภัยทางชีวภาพต้องใช้ระยะเวลามาก และอาจมองว่ามีลักษณะเป็นขบวนการ (process) หรือเป็นผลผลิตหนึ่งๆ ประเด็นเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานของประเทศให้บรรลุเป้าหมาย ประเทศส่วนใหญ่เห็นว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้น้อยเกินไปในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ให้แล้วเสร็จ ทั้งนี้ระยะเวลาที่เหมาะสมขึ้นกับระดับสมรรถนะด้านนี้ที่มีอยู่ก่อน และควรพิจารณาระยะเวลาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม หากต้องการใช้ระยะเวลามากขึ้นกว่าที่วางแผนไว้เดิม ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายกรณี เช่น การขาดจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ การให้ความสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องอื่น ความยากในการเร่งให้เรื่องนี้เข้าไปมีความสำคัญในแผนพัฒนาอื่น หรือในกรณีที่ประเทศมีกฎระเบียบด้านความปลอดภัยทางชีวภาพอยู่ก่อน ต้องใช้เวลามากในการสร้างความร่วมมือและประสานเพื่อทบทวนและปรับปรุงการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ทั้งนี้ระยะเวลาที่เหมาะสมในการสร้างสมรรถนะนั้นต้องสามารถปฏิบัติได้จริง และคำนึงว่ากระบวนการมีส่วนร่วม ในการพัฒนากรอบงานแห่งชาติฯ จำเป็นต้องใช้เวลามาก จึงต้องให้ความยืดหยุ่นและปรับตามความเหมาะสม การขยายเวลาพอเหมาะจะทำให้มีโอกาสการดำเนินงานตามที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคาดหวัง

- **ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย** (stakeholders)

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ เป็นเรื่องสำคัญมาก หากสามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากกรอบงานแห่งชาติฯ ก็จะสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการมองว่าใครบ้างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แล้วดำเนินการวิเคราะห์ กำหนดตัวแทน สร้างกลไกศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และความยาก/ง่ายในเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น เพื่อสร้างให้เกิดกระบวนการ การมีส่วนร่วมสำหรับการกำหนดนโยบายระดับประเทศ

- **เครื่องมือในการจัดหา** (tools)

การจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ต้องอาศัยเครื่องมือสนับสนุนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ เครื่องมือหลักที่จำเป็น คือ ต้องมีบุคลากรสนับสนุน เนื่องจาก

การมีบุคลากรหมายถึงการที่ประเทศสามารถที่จะรับทราบหรือรับรู้ข้อมูลไว้ทำการศึกษาพิจารณา เช่น การมีคนเข้ามาร่วมประชุม หรือการฝึกอบรม และเครื่องมือสนับสนุนย่อยอื่น ได้แก่ การจัดหรือสนับสนุนให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค การมีเอกสารแนะนำแนวทางการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ที่เรียกว่า tools kit การเพิ่มสมรรถนะ โดยในบางประเทศอาศัยแนวคิด learning by doing เช่น การให้คนจากหลายระดับเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการร่วมมือมากขึ้น

สรุป

บทเรียนและประสบการณ์ของประเทศต่างๆ มีทั้งที่เป็นประเด็นด้านนโยบายและด้านการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่ระดับโลกและนำไปใช้ในแต่ละประเทศ ซึ่งการสร้างสมรรถนะหมายถึง การครอบคลุมสิ่งต่างๆ สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างกันไป และมีความจำเป็นที่ต้องมีทั้ง สามระดับ คือ ระดับบุคคล สถาบัน และระบบ เมื่อมีผู้เกี่ยวข้องกับการเพิ่มสมรรถนะมากและหลายระดับ จึงจำเป็นมากที่โครงการต้องมีความชัดเจนในเรื่องความคาดหวังและข้อจำกัดของโครงการและทำความเข้าใจว่าเป็นไปไม่ได้ที่โครงการจะสนองการเพิ่มสมรรถนะได้ครบถ้วนให้แก่ทุกฝ่าย แต่โครงการควรสนองความต้องการของประเทศได้ มีเป้าหมายที่ชัดเจน เสริมสร้างสมรรถนะที่ยั่งยืน และครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อย่างไรก็ตาม กระบวนการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ของประเทศต้องมีการก้าวถัดไปในระยะดำเนินงาน (implementation) โดยทดลองนำไปใช้และปรับปรุง เน้นการแบ่งปันข้อมูล ประสบการณ์ ความร่วมมือกับประเทศอื่น และให้มองการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ในบริบทของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนด้วย ดังนั้นการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย จึงเป็นงานที่ท้าทายความสามารถ ต่อวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ที่หลากหลาย เหมาะสม และสร้างสรรค์ในเรื่องการสร้างสมรรถนะด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศ ควบคู่กับโครงการที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย

โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

ดร.สิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
ดร.วิเทศ ศรีเนตร
ผู้ประสานงานโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย (Development of National Biosafety Frameworks for Thailand) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการ UNEP-GEF Global Project on Development of National Biosafety Frameworks จากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติและกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (UNEP-GEF) โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานดำเนินงานโครงการ มีระยะเวลาดำเนินงาน 24 เดือน (กรกฎาคม 2548 - มิถุนายน 2550) มีจุดประสงค์หลักในการพัฒนากลไกการปฏิบัติงานของประเทศให้ครอบคลุมการใช้ประโยชน์และการควบคุมดูแลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (Living Modified Organisms - LMOs) ให้ปลอดภัยและเหมาะสมในทุกด้านซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการและเสริมสร้างสมรรถนะของประเทศในการปฏิบัติตามหลักการและข้อกำหนดภายใต้พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549

กรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพคืออะไร

*"**กรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ**" คือ ระบบที่รวบรวมกลไกและเครื่องมือต่างๆ ทั้งทางด้านนโยบาย กฎหมาย การบริหารจัดการและเทคนิควิชาการ ให้มาอยู่ด้วยกัน เพื่อดูแลให้เกิดความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของมนุษย์ในการดำเนินงานทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms - GMOs หรือ Living Modified Organisms - LMOs)*

*องค์ประกอบของกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ**

กรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของแต่ละประเทศจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปกรอบงานแห่งชาติฯควรมีองค์ประกอบสำคัญ 5 เรื่อง ได้แก่

- ***นโยบายด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ** (Biosafety Policy)*
  นโยบายของรัฐเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายระดับชาติด้านเทคโนโลยีชีวภาพ การผลิตทางการเกษตร สาธารณสุข หรือสิ่งแวดล้อม หรือเป็นนโยบายที่แยกออกมาต่างหากเพื่อกำกับดูแลประเด็นด้านความปลอดภัยทางชีวภาพโดยตรง
- ***ระบอบการควบคุมและกำกับดูแล** (Regulatory Regime) **สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม***
  กฎหมาย พระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพและสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งใช้ควบคู่กับเกณฑ์และข้อบังคับด้านวิชาการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
- ***ระบบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในการรับแจ้งอนุญาต/ไม่อนุญาตการนำเข้าทั้งหลาย** (System to Handle Request)*
  ระบบการบริหาร ระบบการประเมินความเสี่ยง การตัดสินใจ และการแจ้งล่วงหน้าที่จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน
- ***การติดตามตรวจสอบและบังคับใช้** (Follow up activities)*
  การติดตามตรวจสอบและประเมินผลกระทบของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของมนุษย์ รวมทั้งการบังคับใช้ที่เป็นไปตามระบอบการควบคุมและกำกับดูแลที่จัดทำขึ้น
- ***การสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของสาธารณะ** (Public awareness and participation)*
  กำหนดแนวทางในการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของสาธารณะและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการจัดทำและดำเนินการตามกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยอาจดำเนินการโดยใช้การประชุม สัมมนา อบรม เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพและสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

** อ้างอิงจากองค์ประกอบของกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพภายใต้โครงการ UNEP-GEF เรื่อง การจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย*

เป้าหมายและความคาดหวัง

เป้าหมายหลัก

เพื่อให้ประเทศไทยมีกลไกการปฏิบัติงานทุกด้านที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการใช้ประโยชน์การควบคุมดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

เป้าหมายย่อย

- เพื่อเป็นทางเลือกให้กับประเทศในการตัดสินใจว่าต้องการให้มีการนำเข้าและ/หรือใช้ประโยชน์สำหรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือไม่โดยวิธีการจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการเหตุและผล การมีส่วนร่วมการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- เพื่อประกันความปลอดภัย โดยการพัฒนากรอบงานแห่งชาติฯ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลและจัดการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายข้ามแดน การขนส่ง และการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดย

คำนึงถึงผลกระทบต่อสุขอนามัยของมนุษย์ และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม

- เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมโดยการส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องของการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในอนาคต
- เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรและองค์กรของประเทศในด้านวิชาการเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยง และการตัดสินใจบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน กรอบงานแห่งชาติฯ ที่พัฒนาขึ้นจะใช้เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในระยะยาว
- เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ คือกรอบงานแห่งชาติฯ ที่พัฒนาขึ้นจะช่วยให้ประเทศสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดและหลักการของพิธีสารฯ และให้ประเทศมีการดำเนินการในการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางชีวภาพในการเคลื่อนย้ายและใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

โครงการจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องอาศัยความร่วมมือในการเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน และสาธารณชน ในการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยน หารือ และระดมความเห็น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจ ความถูกต้อง ความโปร่งใส และความเสมอภาคในการรับรู้ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานจำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- เพื่อให้มีแนวทางและกลไกทางกฎหมายในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- เพื่อให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพได้อย่างเหมาะสม
- เพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สร้างเสริมให้สาธารณชนทุกส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีความเข้าใจมากขึ้น
- เพื่อกำหนดให้มีการใช้วิธีการตามหลักวิชาการในการประเมินความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมข้ามเขตแดนต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนกับการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนสุขอนามัยของมนุษย์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- กรอบงานนโยบายแห่งชาติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (national policy frameworks)
- กรอบงานสถาบันด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (institutional frameworks)
- กรอบงานแนวทางปฏิบัติทางด้านวิชาการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ (technical guidelines frameworks)
- กรอบงานด้านกฎหมายกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพ (regulatory frameworks)
- ฐานข้อมูลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและรายชื่อผู้ชำนาญการระดับประเทศ

กิจกรรมการดำเนินงาน

โครงการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย แบ่งกิจกรรมการดำเนินงานโครงการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบโครงการและการจัดทำโครงสร้างการจัดองค์กร

ดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2548 ประกอบด้วย

- แต่งตั้งผู้ประสานงานโครงการ (National Project Coordinator)
- แต่งตั้งคณะทำงานที่ปรึกษาและกำกับโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อกำกับดูแล

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

การจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ กำหนดประเด็นและสาระองค์ประกอบที่จำเป็นในการดำเนินงานโครงการ รวมทั้ง สนับสนุนความเชี่ยวชาญ และให้คำแนะนำด้านนโยบายในการดำเนินงานโครงการ

- วางแผนและออกแบบโครงการ
- วางระบบการบริหารจัดการด้านการเงินของโครงการ

ระยะที่ 2 การสำรวจและจัดทำรายการสำรวจ (inventory) ด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

ดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม - พฤษภาคม 2549 ประกอบด้วย

- การสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ประกอบด้วย
  - ข้อมูลการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ของประเทศไทย
  - ทบทวนข้อมูลกฎหมายที่มีใช้อยู่แล้วด้านการควบคุม ดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย
  - สถานภาพงานวิจัยด้านพันธุกรรมวิศวกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
  - ทบทวนกรอบงานแห่งชาติของประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่จัดทำกรอบงานแห่งชาติแล้วเสร็จ
  - สำรวจกลไกการผสมผสานการประเมิน/การจัดการความเสี่ยง
  - สำรวจผลกระทบการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและผลิตภัณฑ์เพื่อการค้า
- การจัดทำฐานข้อมูลและกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Clearing-House - BCH)
  - ระบุวิธีจัดเก็บและการจัดการข้อมูลข่าวสารสำหรับป้อนเข้าสู่กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารฯ (BCH)
  - สร้างฐานข้อมูลซึ่งประกอบด้วย ฐานข้อมูลรายละเอียดผลการสำรวจในระดับประเทศ และฐานข้อมูลรายชื่อผู้ชำนาญการระดับประเทศในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพ ความปลอดภัยทางชีวภาพ และการประเมินและการจัดการความเสี่ยงของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
  - จัดสร้างเครือข่ายข้อมูลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ

ระยะที่ 3 การหารือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์กรอบงานแห่งชาติฯ

ดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน - พฤศจิกายน 2549 ประกอบด้วย

- ทบทวนวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญผลการสำรวจในระดับประเทศและองค์ประกอบของกรอบงานแห่งชาติฯ ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนผ่านการประชุมระดมความเห็นและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในระดับประเทศของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่ม รวมถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดองค์ประกอบสำคัญของกรอบงานแห่งชาติฯ
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค
- จัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ และการประเมินและการจัดการความเสี่ยงของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

ระยะที่ 4 ร่างและอนุมัติกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

ดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม 2549 - มิถุนายน 2550 ประกอบด้วย

- จัดเตรียมร่างกรอบงานแห่งชาติฯ รวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติงานในการใช้เทคโนโลยีชีวภาพอย่างปลอดภัย ตามที่กำหนดในพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ
- กำหนดมาตรการในการติดตามตรวจสอบและบังคับใช้กรอบงานแห่งชาติฯ

- จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อยกร่างกรอบงานแห่งชาติฯ
- จัดทำเอกสารเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ความรู้ทั่วไปและรายการสำรวจ (inventory) ด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ผลการศึกษาสำรวจ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยการใช้สื่อที่เหมาะสม เช่น แผ่นพับ หนังสือแบบพกพา โปสเตอร์ สื่อวีดีทัศน์ หรือจัดชุดนิทรรศการ เป็นต้น

สรุป

กรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย คือ กลไกการปฏิบัติงานทุกด้านที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการใช้ประโยชน์การควบคุมดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม โดยเมื่อการดำเนินงานแล้วเสร็จประเทศไทยจะมีกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งจะทำให้ประเทศมีความชัดเจนในเรื่องของนโยบายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพและสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมากขึ้น มีการดำเนินงานทั้งในเรื่องขององค์กรและแนวทางปฏิบัติด้านวิชาการที่เป็นระบบ และมีการกำกับดูแลการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ มีศักยภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและนำกรอบงานแห่งชาติฯ ที่ได้ไปบังคับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้

บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย*

ผู้ร่วมอภิปราย ประกอบด้วย

ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร	**ผู้ดำเนินการอภิปราย**
นางเบญจวรรณ จำรูญพงษ์	**ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร**
นางสาวดารณี หมู่ขจรพันธ์	**ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา**
นางสาวชาลินี คงสวัสดิ์	**ผู้แทนศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ**
นายเสก บุญบรรลุ	**ผู้แทนภาคเอกชน (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย)**
ดร.นิพนธ์ เอี่ยมสุภาษิต	**ผู้แทนองค์กรอิสระ (สมาคมเทคโนโลยี-ชีวภาพสัมพันธ์)**
รศ.ดร.ประสาทพร สมิตะมาน	**ผู้แทนสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)**

** เรียบเรียงและปรับปรุงจากการอภิปราย เรื่อง "การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ" ในการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2549*

ในการดำเนินการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินโครงการก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นภายหลังได้ ซึ่งประสิทธิภาพของการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสาธารณะขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ที่จะต้องมีการดำเนินงานรวมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมปศุสัตว์ กรมประมง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลงานวิจัยทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ รวมทั้งภาคเอกชน องค์กรอิสระ และกลุ่มเกษตรกรต่างๆ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไปตามภารกิจและหน้าที่ขององค์กร/กลุ่มนั้นๆ

บทบาทของกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตรมีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องการควบคุม ดูแลในเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันมิให้ “อันตราย” ซึ่งได้แก่ โรค แมลง และศัตรูพืชที่ร้ายแรงมิให้เข้ามาแพร่ระบาดภายในประเทศ จากการติดเข้ามากับพืชและผลิตผลที่นำเข้าจากต่างประเทศ

เนื่องจาก ณ ขณะนั้น ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมโดยเฉพาะ คงมีแต่พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ซึ่งได้กำหนดให้พืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมเป็นสิ่งต้องห้าม ที่มีความเสี่ยงและต้องมีการควบคุม กำกับดูแล มิให้เกิดปัญหา จนกว่าจะมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ยืนยันได้ว่าพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมนั้น ๆ ไม่มีอันตราย และอนุญาตให้นำเข้ามาเพื่อการทดลอง วิจัยเท่านั้น ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขแล้ว กรมวิชาการเกษตรจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2536 เพื่อควบคุม กำกับดูแลการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเข้ามาในราชอาณาจักร ภายใต้พระราช-บัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 กรมวิชาการเกษตรได้กำหนดมาตรการ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับพืชดัดแปลงพันธุกรรม แบ่งออกเป็น

มาตรการด้านการนำเข้า

- ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การนำเมล็ดพันธุ์พืชเข้ามาในราชอาณาจักร โดยขอให้แนบหนังสือรับรองจากประเทศผู้ส่งออกว่าเป็นเมล็ดพันธุ์พืชที่มิใช่พืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ลงวันที่ 7 มกราคม 2543
- ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การนำส่วนขยายพันธุ์พืชรวมทั้งเมล็ดพันธุ์เข้ามาในราชอาณาจักร โดยขอให้แนบหนังสือรับรองจากประเทศผู้ส่งออกว่าเป็นส่วนขยายพันธุ์พืชที่มิใช่พืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมาตรการให้เกิดความร่วมมือจากผู้ประกอบการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการตรวจสอบ/การนำเข้า ลดความล่าช้าเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุม กำกับ ดูแล
  - กรณีมีหนังสือรับรองแนบ จะทำการสุ่มตัวอย่างพืชเพื่อการตรวจสอบ โดยใช้เทคนิคทางเทคโนโลยีชีวภาพว่าเป็นสินค้า Non-GMOs จริง ใช้เวลาตรวจสอบ 15 วันทำการ รวมทั้งการตรวจสอบศัตรูพืชอื่น ๆ ด้วย
  - กรณีไม่มีหนังสือรับรองแนบ และเป็นพืชที่มีรายงานว่า มีการพัฒนาพันธุ์พืชโดยใช้เทคนิคทางพันธุวิศวกรรม จะทำการตรวจทุกตัวอย่างและพืชจะถูกกักจนกว่าจะทราบผลการตรวจสอบ
  - กรณีไม่มีหนังสือรับรองแนบ แต่เป็นพืชที่ไม่มีรายงานในต่างประเทศว่า มีการดำเนินการปรับปรุงพันธุ์ โดยใช้เทคนิคทางพันธุวิศวกรรม จะทำการสุ่มตรวจตัวอย่างพืช
- ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การปลูกฝ้ายที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ลงวันที่ 6 มีนาคม 2543
- ปรับปรุงประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543 โดยให้ถั่วเหลืองและข้าวโพดที่เป็นอาหารสำเร็จรูป และที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์/มนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม เป็นข้อยกเว้นและเงื่อนไข ตามพระราชบัญญัติกักพืช จำนวน 40 รายการ และประกาศกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 4) ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2546 เพิ่มเติมรายชื่อสิ่งต้องห้ามอีก 49 รายการ

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น
และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507
ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543
(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 117 ตอนพิเศษ 29ง
วันที่ 29 มีนาคม 2543)

ให้พืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมดังต่อไปนี้จากทุกแหล่งเป็นสิ่งต้องห้าม

1. ข้าว *Oryza sativa* L.
2. ข้าวโพด *Zea may* L.
3. พืชในสกุลกอซซิปเปี่ยม *Gossypium* spp.
4. พืชในสกุลลินั่ม *Linum* spp.
5. ถั่วเหลือง *Glycine max* L.
6. พืชในสกุลฮีแลนธัส *Helianthus* spp.
7. ผักกาดก้านขาว *Brassica napus* L.
8. มันฝรั่ง *Solanum tuberosum* L.
9. หน่อไม้ฝรั่ง *Asparagus officinalis* Linn.
10. แบลคเคอเร้น *Ribes nigrum* L.
11. พืชในสะกุลบราสสิค่า *Brassica* spp.
12. แครอท *Daucus carota* L.
13. กะหล่ำดอก *Brassica oleracea* var. *botrytis* L.
14. คื่นช่าย *Apium graveolens* var. *dulce* (Mill.) D.C.
15. แตงกวา *Cucumis sativus* L.
16. มะเขือยาว *Solanum melongena* L.
17. พืชในสกุลวิตีส *Vitis* spp.
18. กีวี *Actinidia chinensis* Plandon
19. ผักกาดหอม *Lactuca sativa* L.
20. แตงไทย *Cucumis melo* L.
21. ถั่วลันเตา *Pisum sativum* L.
22. พืชในสกุลรูบัส *Rubus* spp.
23. พืชในสกุลแฟรกกาเรีย *Fragaria* spp.
24. พืชในสกุลคูเคอบิต้า *Cucurbita* spp.
25. ชูก้า บีท *Beta vulgaris* L. sub sp. *Vulgaris*
26. ยาสูบ *Nicotiana tabacum* L.
27. มะเขือเทศ *Lycopersicon esculentum* Miller
28. คาเนชั่น *Dianthus caryophyllus* L.
29. พืชในสกุลคริสแซนธิมั่ม *Chrysanthemum* spp.
30. พืชในสกุลอิโปเมีย *Ipomoea* spp.
31. พืชในสกุลพิทูเนีย *Petunia* spp.
32. ฮอส แรดิส *Armoracia rusticana* P. Gaertner, Meyer & Scherb.
33. อัลฟัลฟ่า *Medicago sativa* L.
34. พืชในสกุลอะเมลแลนเซียร์ *Amelanchier* spp.
35. สไตโลแซนเธส *Stylosanthes* spp.
36. แอปเปิ้ล *Pyrus malus* Linn.
37. มะละกอ *Carica papaya* L.
38. พืชในสกุลพอปพูลัส *Populus* spp.
39. แพร์ *Pyrus communis* L.
40. พืชในสกุลจักแกลนส์ *Juglans* spp.

โดยมีข้อยกเว้นในกรณีของข้าวโพดที่ใช้เป็นอาหารสำเร็จรูป และที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม และถั่วเหลืองที่ใช้เป็นอาหารสำเร็จรูป และที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์หรืออาหารสำหรับมนุษย์ หรือใช้เพื่อการอุตสาหกรรม

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น
และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 4)
พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2546
(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 120 ตอนพิเศษ 123ง
วันที่ 28 ตุลาคม 2546)

ให้พืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมดังต่อไปนี้จากทุกแหล่งเป็นสิ่งต้องห้าม

1. พืชในสกุลอกรอสทิส *Agrostis* spp.
2. หอมหัวใหญ่ *Allium cepa* L.
3. สับปะรด *Ananas comosus* (L.) Merr.
4. เธลเครส *Arabidopsis thaliana* L.
5. พืชในสกุลอราคิส *Arachis* spp.
6. เบลลาดอนนา *Atropa belladonna* L.
7. ข้าวโอ๊ต *Avena sativa* L.
8. พืชในสกุลคาเมลเลีย *Camellia* spp.
9. พืชในสกุลแคบซิกัม *Capsicum* spp.
10. ชิโครี่ *Cichorium intybus* L.
11. แตงโม *Citrullus lanatus* (Thumb) Matsun & Nakai.
12. พืชในสกุลซิตรัส *Citrus* spp.
13. มะพร้าว *Cocos nucifera* L.
14. พืชในสกุลคอฟเฟีย *Coffea* spp.
15. พืชในสกุลคูคูมิส *Cucumis* spp.
16. พืชในสกุลเดนแดรนทีมา *Dendranthema* spp.
17. ปาล์มน้ำมัน *Elaeis guineensis* Jacq.
18. พืชในสกุลยูคาลิปตัส *Eucalyptus* spp.
19. พืชในสกุลฟอร์จูเนลลา *Fortunella* spp.
20. พืชในสกุลแกลดิโอลัส *Gladiolus* spp.
21. พืชในสกุลฮีเวีย *Hevea* spp.
22. พืชในสกุลฮอร์เดียม *Hordeum* spp.
23. เลนทิล *Lens culinaris* Medik.
24. สวีทกัม *Liquidambar styraciflua* L.
25. พืชในสกุลลูพินัส *Lupinus* spp.
26. พืชในสกุลมาลัส *Malus* spp.
27. มันสำปะหลัง *Manihot esculenta* Crantz.
28. พืชในสกุลมูซา *Musa* spp.
29. พืชในวงศ์กล้วยไม้ Orchidaceae
30. พืชในสกุลโอไรซา *Oryza* spp.
31. พืชในสกุลปาปาเวอร์ *Papaver* spp.
32. พืชในสกุลพีลาโกเนียม *Pelargonium* spp.
33. พืชในสกุลฟาซิโอลัส *Phaseolus* spp.
34. พืชในสกุลพีเซีย *Picea* spp.
35. พืชในสกุลพอนซิรัส *Poncirus* spp.
36. พืชในสกุลพรูนัส *Prunus* spp.
37. พืชในสกุลไพรัส *Pyrus* spp.
38. พืชในสกุลริซินัส *Ricinus* spp.
39. พืชในสกุลโรซา *Rosa* spp.
40. พืชในสกุลซัคคารัม *Saccharum* spp.
41. พืชในสกุลโซลานัม *Solanum* spp.
42. พืชในสกุลซอกัม *Sorghum* spp.
43. โกโก้ *Theobroma cacao* L.
44. ทอร์เนีย *Torenia fournieri* Lind.
45. พืชในสกุลไตรโฟเลียม *Trifolium* spp.
46. พืชในสกุลตริติกัม *Triticum* spp.
47. พืชในสกุลวัคซิเนียม *Vaccinium* spp. L.
48. พืชในสกุลวิกนา *Vigna* spp.
49. พืชในสกุลซอยเซีย *Zoysia* spp.

ทั้งนี้อาหารสำเร็จรูปที่ทำจากพืชตามรายการข้างต้นได้รับการยกเว้นไม่เป็นสิ่งต้องห้าม

• เพื่อให้การปฏิบัติงานตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดให้พืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมเป็นสิ่งที่ต้องห้าม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และเพื่อให้ประชาชนทั่วไปที่ประสงค์จะนำเข้าพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมได้ทราบถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมที่เป็นสิ่งต้องห้าม กรมวิชาการเกษตรจึงได้ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ที่แก้ไขแล้ว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2544

ประกาศกรมวิชาการเกษตร
เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้า
หรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้าม
ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ที่แก้ไขแล้ว
(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 7 มีนาคม 2544
(ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 118 ตอนพิเศษ 43ง
วันที่ 17 พฤษภาคม 2544)

ข้อ 2 ผู้ใดประสงค์จะนำเข้าพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ที่เป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 มาศึกษา ทดลอง ในราชอาณาจักร จะต้องยื่นคำขออนุญาตนำสิ่งต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรตามแบบ พ.ก. 1 ต่อกรมวิชาการเกษตร ที่กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร พร้อมเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ และเหตุผล ในการนำเข้า

2.2 รายงานวิธีการและผลการทดลอง ตลอดจนระดับความปลอดภัยทางชีวภาพที่เคยดำเนินการมาก่อนและที่มีอยู่เดิม

2.3 ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับ

(1) ชนิดพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมรวมทั้งชื่อทางพฤกษศาสตร์และสายพันธุ์

(2) แหล่งหรือที่มา ของสารพันธุกรรมที่ใช้ตัดต่อ

(3) พาหะที่ใช้ในการถ่ายทอดสารพันธุกรรม

(4) ขนาดและการเรียงลำดับเบส (sequence) หรือการปรับเปลี่ยนที่ใส่เข้าไป (modification introduced) และบทบาทเฉพาะของสารพันธุกรรมที่ใช้ตัดต่อ

(5) ขั้นตอนหรือวิธีการที่ได้มาซึ่งพืชตัดต่อสารพันธุกรรม

(6) วิธีการตรวจสอบพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม

2.4 เอกสารวิธีการศึกษาทดลอง ตามแนวทางการปฏิบัติในการศึกษาทดลองทางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรสาขาพืช ตามที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด และ/หรือรายละเอียดของการศึกษาทดลองเฉพาะพืช เพิ่มเติมตามที่กรมวิชาการเกษตรเห็นสมควร

2.5 รายละเอียดอื่นๆ ตามที่กรมวิชาการเกษตรเห็นสมควร

ข้อ 3 เงื่อนไขในการศึกษาทดลอง

3.1 การศึกษาทดลองพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ต้องปฏิบัติตามแนวทางการทดลองเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมแนบท้ายประกาศนี้และเมื่อกรมวิชาการเกษตรเห็นว่ามีความปลอดภัยทางชีวภาพเพียงพอจึงจะดำเนินการทดลอง ตามวัตถุประสงค์อื่นได้

ข้อความในวรรคแรก ไม่รวมถึงการศึกษาทดลองทางด้านประสิทธิภาพที่ทำการศึกษาทดลองควบคู่กับการศึกษาทดลองทางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ภายใต้มาตรการควบคุมอย่างเข้มงวด

3.2 ผู้รับผิดชอบในโครงการศึกษาทดลองจะต้องเป็นบุคคลที่เหมาะสมและกรมวิชาการเกษตรเชื่อถือ

ข้อ 4 ขั้นตอนการอนุญาตให้นำเข้า

4.1 ผ่านการตรวจสอบหลักฐาน ตามข้อ 2 และเงื่อนไขตามข้อ 3

4.2 ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ

ด้านการเกษตร กรมวิชาการเกษตร

ข้อ 5 ผู้รับใบอนุญาตให้นำเข้าจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

5.1 ในการนำเข้าพืชซึ่งได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary Certificate) จากประเทศต้นทางกำกับมาด้วย

ในกรณีที่พืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ใช้จุลินทรีย์ในกระบวนการตัดต่อสารพันธุกรรม ใบรับรองปลอดศัตรูพืชต้องระบุในช่องคำอธิบายเพิ่มเติม (Additional Declaration) ด้วยว่าจุลินทรีย์ที่ใช้ในการตัดต่อสารพันธุกรรมได้หมดสภาพการเป็นเชื้อสาเหตุโรคพืชแล้ว หากหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบในการออกใบรับรองปลอดศัตรูพืชไม่สามารถให้การรับรองโดยระบุข้อความดังกล่าว

5.2 ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วย การนำเข้าสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

5.3 ต้องแจ้งกำหนดการนำเข้าพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมต่อกรมวิชาการเกษตรก่อนการนำเข้า 60 วัน

5.4 ต้องแจ้งชื่อด่านตรวจพืชที่นำเข้า ซึ่งสามารถนำเข้าได้ 3 ด่านเท่านั้น คือ ด่านตรวจพืชท่าเรือกรุงเทพฯ ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานกรุงเทพฯ และด่านตรวจพืชไปรษณีย์กลางกรุงเทพฯ

5.5 ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขทางวิชาการที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดอย่างเคร่งครัด

ข้อ 6 ในการศึกษาทดลอง ต้องดำเนินการ ดังนี้

6.1 ต้องดำเนินการภายใต้การดูแลของคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนาม ของกรมวิชาการเกษตร และต้องรายงานความก้าวหน้าให้คณะทำงานดังกล่าวทราบในระยะเวลาที่กำหนด

6.2 ต้องดำเนินการในสถานที่ที่ได้รับอนุญาต ซึ่งสถานที่ดังกล่าวจะต้องผ่านการตรวจสอบจากคณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนาม ตามมาตรฐานที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดในเอกสารแนบท้ายประกาศ

6.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง จะต้องเสนอรายงานผลการศึกษาทดลองให้กรมวิชาการเกษตรทราบ และดำเนินการทำลายพืช รวมทั้งซากของพืชดังกล่าว ตามวิธีการที่คณะทำงานตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพภาคสนามกำหนด

ข้อ 7 อธิบดีกรมวิชาการเกษตรจะอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะเพื่อการศึกษาทดลองและวิจัยเท่านั้น

ตามประกาศดังกล่าว ผู้ได้รับอนุญาตให้นำพืชที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรมที่เป็นสิ่งต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและวิธีการที่คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้านการเกษตรเห็นชอบ ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญในการพิจารณาดำเนินการทดลอง ตรวจสอบและประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพได้ ดังนี้

- จะต้องทำการปลูกศึกษาทดลองและประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพ (biosafety) ภายในโรงเรือนที่ปิดมิดชิดอย่างน้อย 1 ฤดูปลูก
- เมื่อผ่านขั้นตอนที่ 1 แล้ว จะต้องดำเนินการทดลองในแปลงทดลองขนาดเล็กที่ควบคุมสภาพอย่างน้อย 1 ฤดูปลูก
- เมื่อผ่านการทดลองและประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพในขั้นตอนที่ 2 แล้ว จึงจะอนุญาตให้ทดลองในสภาพแปลงทดลองขนาดใหญ่ไม่น้อยกว่า 2 ท้องที่ หรือ 2 ฤดูปลูก

ในการศึกษาทดลองและประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพในทุกขั้นตอนควรจะศึกษาหรือสังเกตผลกระทบด้านต่าง ๆ ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางด้านสัณฐานวิทยาของพืช
- ระบบสืบพันธุ์และการขยายพันธุ์
- โอกาสความเป็นไปได้ของการเป็นวัชพืช
- ผลกระทบต่อวัชพืชที่อยู่ข้างเคียงและพืชปลูกตาม
- ผลกระทบต่อจุลินทรีย์ในดิน
- ผลกระทบต่อแมลงและสิ่งมีชีวิตอื่น เช่น นก หนู

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

- การผสมข้าม
- การศึกษาอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

และเพื่อให้การควบคุมเป็นไปอย่างเข้มงวด รัดกุมยิ่งขึ้น และสามารถเกิดความมั่นใจต่อความปลอดภัยทางชีวภาพในการทดสอบแต่ละขั้นตอน กรมวิชาการเกษตรจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน กำกับ ดูแล ตลอดทุกขั้นตอนการดำเนินงาน

มาตรการด้านการส่งออก

- ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การรับรองพืชที่ปลูกในประเทศไทยเป็นพืชที่ไม่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2543 โดยมีรายชื่อพืชแนบท้ายประกาศจำนวน 159 ชนิด
- ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาให้เป็นผู้สุ่มเก็บตัวอย่างพืช ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544
- ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การรับรองพืชหรือสินค้าพืชที่มิได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2544
  - ออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อรับรองพืชและวัตถุดิบที่ผลิตในประเทศเป็น non-GMOs
  - บริการตรวจวิเคราะห์พืชและผลิตภัณฑ์คงรูปพืช แบบเฉพาะตัวอย่างในห้องปฏิบัติการ เพื่อออก Test Report ใช้ควบคู่กับประกาศกรมวิชาการเกษตรเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาให้เป็นผู้สุ่มเก็บตัวอย่างพืช ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544 ในกรณีของถั่วเหลืองและข้าวโพด
  - บริการตรวจวิเคราะห์และออกหนังสือรับรองสินค้าพืชและผลิตภัณฑ์คงรูปพืช โดยรับรองทั้งล็อตสินค้า

การดำเนินงานในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทยนั้น ในส่วนของกรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบการดำเนินงานด้านงานวิจัยและการกำกับ ดูแล การนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรม ภายใต้พระราช-

บัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขแล้ว การจัดทำกรอบการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของกรมวิชาการเกษตร ควรแยกการเสนอแนะด้านนโยบายและการกำกับดูแล ด้านกฎระเบียบ ออกจากงานด้านการวิเคราะห์/ประเมินความเสี่ยง ซึ่งเป็นงานด้านวิชาการ ซึ่งต้องแบ่งให้ชัดเจนระหว่างงานวิจัยภายในกรมวิชาการเกษตร และการกำกับดูแลการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบขั้นตอน และเงื่อนไข ภายใต้กรอบของนโยบายและกฎหมาย ที่กรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบ โดยมีการกำหนดกรอบเวลาของการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน และให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่กรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพและผลกระทบ และควรพิจารณาทบทวนวิธีการปฏิบัติงานใหม่ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ที่ผ่านมา และ (ร่าง) พระราช-บัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการยกร่าง นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่กรมวิชาการเกษตรต้องเร่งดำเนินการ คือ การจัดตั้งศูนย์เผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Clearing-House - BCH) ขึ้นภายในกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้มีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพด้านพืช โดยมีการประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางระดับชาติ ทั้งนี้ เป็นไปตามพันธกรณีของพิธีสารฯ ที่กำหนดให้ภาคีพิธีสารฯจักต้องนำเสนอข้อมูลด้านกฎหมาย ระเบียบและแนวทางระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีเจตนานำมาใช้โดยตรงเป็นอาหาร อาหารสัตว์ หรือเพื่อการผลิตผ่านทางศูนย์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ (BCH)

บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีบทบาทและความรับผิดชอบในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร ภายใต้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่บังคับใช้ในปัจจุบัน และเป็นการดำเนินการภายใต้นโยบายของรัฐบาลที่เน้นเรื่อง Safety และ Quality ของผลิตภัณฑ์อาหารในส่วนของ

การควบคุมและการกำกับดูแลมาตรฐานของสถานที่ผลิตและผลิตภัณฑ์ ทั้งก่อนและหลังออกสู่ท้องตลาด

ในขอบข่ายของพระราชบัญญัติอาหารที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยานำมาใช้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม จะเป็นการออก**ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเพื่อควบคุม GM Foods ตามมาตรา 6** ดังนี้

• มาตรา 6(8) กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย โดยได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 215) พ.ศ.2544 เรื่อง การกำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายที่มีการปนเปื้อนสารพันธุกรรมของข้าวโพด (Cry 9 C DNA Sequence) หรือโปรตีนที่สร้างมาจากสารพันธุกรรม จำนวน 7 ชนิด ที่เมื่อนำมาแปรรูปเป็นอาหารและนำเข้ามาจำหน่าย จะต้องมีหนังสือรับรองว่าไม่มีการปนเปื้อนจากข้าวโพดดังกล่าวจากหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดและการตรวจวิเคราะห์จากหน่วยงานที่กำหนด

• มาตรา 6(10) เรื่อง กำหนดประเภทและชนิดอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ซึ่งจะต้องมีฉลาก ข้อความในฉลาก เงื่อนไข และวิธีการแสดงฉลาก ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการโฆษณาในฉลากให้เป็นไปตามกฎกระทรวงที่กำหนด ได้นำมาซึ่งการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545 เรื่อง การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม ซึ่งกำหนดให้ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง ข้าวโพดและผลิตภัณฑ์จากข้าวโพด ที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม รวมทั้งสิ้น 22 รายการ ที่ระบุในบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับดังกล่าว เป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก โดยผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีสารพันธุกรรมหรือโปรตีนที่เป็นผลจากการดัดแปรพันธุกรรมอยู่ตั้งแต่ร้อยละ 5 ของแต่ละส่วนประกอบที่เป็นส่วนประกอบหลัก 3 ลำดับแรก และแต่ละส่วนประกอบหลักนั้นมีปริมาณตั้งแต่ร้อยละ 5 ของน้ำหนักผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้กำหนดให้แสดงข้อความว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” ไว้ที่ฉลากด้วยตัวอักษรที่อ่านได้ชัดเจนและมีขนาดที่สัมพันธ์กับพื้นที่ของฉลาก และห้ามใช้ข้อความว่า “ปลอดอาหารดัดแปรพันธุกรรม” หรือ “ไม่ใช่อาหารดัดแปรพันธุกรรม” หรือ “ไม่มีส่วนประกอบของอาหารดัดแปรพันธุกรรม” หรือ “มีการคัดหรือแยกส่วนประกอบที่มีการดัดแปรพันธุกรรมออก” หรือข้อความอื่นในทำนองเดียวกันบนฉลาก เพราะไม่ต้องการให้มีการสื่อถึงการโอ้อวดหรือเกิดการเปรียบเทียบกันระหว่างชนิดสินค้า รวมทั้งไม่ให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดเกี่ยวกับการแสดงฉลากอาหารตามประกาศฯฉบับดังกล่าว นอกจากนั้น อาหารที่นำเข้ามาภายในประเทศจะต้องแสดงฉลากเป็นภาษาไทย ส่วนอาหารส่งออกอาจจะแสดงเฉพาะภาษาสำหรับประเทศที่ส่งออกได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีภาษาไทยก็ได้ แต่จะใช้ได้เฉพาะการส่งออกเท่านั้น ห้ามจำหน่ายภายในประเทศ

ในส่วนของการประเมินความเสี่ยงของอาหารที่มีการปนเปื้อนของสารพันธุกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาไม่ได้ดำเนินการเองโดยตรง แต่จะประสานเครือข่าย เช่น ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติหรือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นผู้ดำเนินการประเมินตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาประกาศกำหนด หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติในเรื่องนี้จะสอดคล้องกับหลักเกณฑ์โครงการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ FAO/WHO (Codex) ซึ่งหลักเกณฑ์การประเมินความปลอดภัยของอาหารดัดแปรพันธุกรรมโดยทั่วไปจะพิจารณาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ความเป็นพิษต่อร่างกายโดยตรง
- แนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการแพ้
- การก่อให้เกิดสารหรือส่วนประกอบใดๆ ที่คาดว่าน่าจะเป็นพิษหรือมีคุณค่าทางสารอาหาร
- ความคงตัวของยีนที่สอดใส่เข้าไป
- ผลของสารอาหารใหม่ที่เกิดขึ้นที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมของมนุษย์
- ผลที่ไม่พึงประสงค์อื่นๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการสอดใส่ยีนเข้าไป
- การประเมินด้านอื่นๆ ที่สงสัยหรือกรณีจำเป็น

นอกจากนั้น ในส่วนของกิจกรรมตรวจสอบและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์อาหาร GMO ในท้องตลาดรวมทั้งที่มีการนำเข้าจากต่างประเทศหรือผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศได้มีการติดตามและสุ่มเก็บตัวอย่างอาหาร ทั้งอาหารสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูป หรือจากวัตถุดิบต่างๆ ที่มีความสงสัยว่าน่าจะมีปัญหาจากการปนเปื้อนของสารพันธุกรรมหรือไม่เป็นไปตามประกาศฯ ที่ประกาศกำหนดเกี่ยวกับการแสดงฉลากอาหาร GMO

http://chm-thai.onep.go.th
http://bch-thai.onep.go.th

ที่ระบุไว้ในท้ายประกาศฯ เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย บทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา คือ การสื่อสารให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหาร GMO รวมทั้งวิธีการเลือกซื้ออาหารอย่างถูกต้องเพื่อการบริโภค รวมทั้งวิธีปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ GMO อย่างถูกต้องให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง

การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรมตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545

ประกาศฯ ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2546 เป็นต้นไป ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการออกประกาศฯ ดังนี้

- เพื่อสนับสนุนให้มีการแสดงข้อมูลตามสิทธิการรับรู้ข้อมูลของผู้บริโภคที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารที่จะใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร
- เพื่อให้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องระหว่างมาตรฐานของประเทศไทยและมาตรฐานสากล ซึ่งจะเป็นการให้ประโยชน์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- สนับสนุนให้มีการดำเนินการในเรื่องอาหารดัดแปรพันธุกรรมอย่างเหมาะสม ได้ประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องที่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้

วิธีปฏิบัติเพื่อแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม

เพื่อความชัดเจนของผู้ประกอบการในการพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อจำหน่าย เข้าข่ายที่จะต้องแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรมหรือไม่ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้จัดทำแนวทางการพิจารณาและวิธีปฏิบัติในเรื่องการแสดงฉลากอาหารไว้เป็นแผนผัง เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจและเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องว่าควรปฏิบัติอย่างไรให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดแสดงไว้ตาม ภาพ 1

แผนผังการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรมตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545

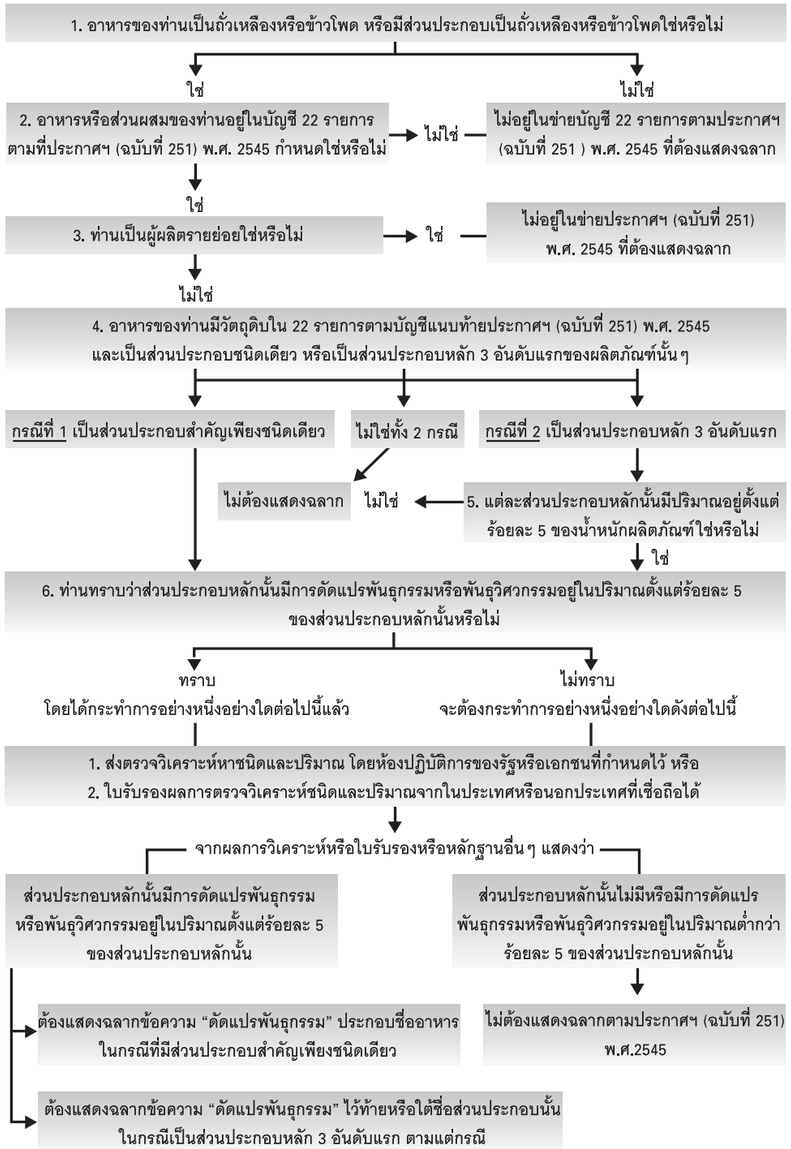

หลักเกณฑ์การแสดงฉลากตามกฎหมาย

• การแสดงข้อความในฉลาก ต้องมีอักษรที่อ่านได้ชัดเจนจะมีขนาดสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่ฉลาก

• ในกรณีที่มีส่วนประกอบสำคัญเพียงชนิดเดียว ให้แสดงข้อความว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” ประกอบชื่ออาหาร

• ในกรณีเป็นส่วนประกอบหลัก 3 อันดับแรกที่ใช้ในอาหาร ให้แสดงข้อความ “ดัดแปรพันธุกรรม” ไว้ท้ายหรือใต้ชื่อส่วนประกอบนั้นๆ ตามแต่กรณี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- กรณีผลิตภัณฑ์อาหารนั้นมีส่วนประกอบสำคัญชนิดเดียว ต้องแสดงคำว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” ประกอบชื่ออาหาร เช่น แป้งถั่วเหลือง ผลิตจากถั่วเหลือง GMO 100%
- กรณีอาหารที่มีส่วนประกอบสำคัญหลายชนิด ไม่ต้องแสดงคำว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” ในส่วนของชื่ออาหาร แต่ถ้าส่วนประกอบนั้นเข้าข่ายตามประกาศฯ ให้แสดงคำว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” หลังส่วนประกอบนั้นๆ เช่น ข้าวโพดอบเนย ประกอบด้วยข้าวโพด 40% น้ำตาล 40% เกลือ 5% ส่วนประกอบที่สำคัญที่เป็น GMO คือ ข้าวโพด ดังนั้น ต้องระบุในส่วนประกอบหลักนั้นเป็น “ข้าวโพดดัดแปรพันธุกรรม 40%”
- กรณีผลิตภัณฑ์มีส่วนประกอบเป็นอาหารดัดแปรพันธุกรรม แต่ไม่ได้เป็นส่วนประกอบหลัก 3 อันดับแรก เช่น ซุปข้าวโพดชนิดข้น ประกอบด้วยข้าวโพด 65% แป้งสาลี 5% น้ำตาล 4% แป้งข้าวโพด 2% แป้งข้าวโพดไม่ได้เป็นส่วนประกอบหลัก 3 อันดับแรกที่กำหนดตามกฎหมาย จึงไม่ต้องแสดงคำว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” ท้ายชื่อส่วนประกอบ แต่ข้าวโพดซึ่งเป็นส่วนประกอบหลัก 3 อันดับแรกและมีปริมาณมากกว่าร้อยละ 5 ของน้ำหนักทั้งหมด จึงต้องแสดงคำว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” ท้ายชื่อข้าวโพด
- กรณีส่วนประกอบสำคัญมีปริมาณมากกว่า 5% แต่จากผลการวิเคราะห์ของห้องปฏิบัติการ พบว่ามีปริมาณสารพันธุกรรมดีเอ็นเอหรือโปรตีนน้อยกว่า 5% ก็ไม่ต้องแสดงคำว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” ท้ายส่วนประกอบหลักนั้น

การตรวจวิเคราะห์วัตถุดิบหรืออาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม

ปัจจุบันผู้ประกอบการสามารถส่งวัตถุดิบหรืออาหารเพื่อตรวจวิเคราะห์การปนเปื้อนสารพันธุกรรมทางห้องปฏิบัติการ 4 แห่ง คือ

• ห้องปฏิบัติการดีเอ็นเอเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ที่จังหวัดนครปฐม

• ห้องปฏิบัติการตรวจอาหารดัดแปรพันธุกรรมของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี

• ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์สิ่งมีชีวิตดัดแปรพันธุกรรมของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร

• ห้องปฏิบัติการของสถาบันอาหาร กรุงเทพมหานคร

จากการที่กระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศฯ (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ผู้ผลิตและผู้นำเข้า GM Foods เพื่อจำหน่าย จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามแนวทางที่ประกาศฯ กำหนดไว้ หากไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดก็จะมีความผิดทางกฎหมาย ซึ่งถือว่าฝ่าฝืนมาตรา 6(10) ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 โดยมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 51 ซึ่งต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

บทบาทของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

บทบาทของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ มีอยู่ 2 เรื่อง ได้แก่

การกำหนดนโยบายทางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งรับผิดชอบโดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยแนวคิดในระยะเริ่มต้นเป็นการจัดทำนโยบายความปลอดภัยทางชีวภาพในด้านการใช้ประโยชน์และการวิจัย ซึ่งเป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้มีมติไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2546 โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน จึงได้มีการกำหนด

เป้าหมายในการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศเป็นกรอบใหญ่ในภาพรวม และบรรจุเรื่องของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพไว้เป็นส่วนหนึ่งในกรอบนั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความไม่ชัดเจนในนโยบายของรัฐ คือ นโยบายสนับสนุนการวิจัยแต่ห้ามไม่ให้นำเข้า ห้ามไม่ให้มีการทดสอบภาคสนาม ซึ่งเป็นนโยบายที่ขัดแย้งกัน จึงได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนานโยบายพันธุวิศวกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อกำหนดนโยบายของประเทศภายใต้เป้าหมายอื่นๆ ให้ชัดเจน โดยได้มีการนำเสนอนโยบายทางเลือกของประเทศไทยจำนวน 3 ทางเลือก แก่คณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้มีมติเห็นชอบนโยบาย **"ให้สังคมมีทางเลือก"** ที่ให้เลือกที่จะใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ทบทวนข้อเสนอและหารือขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม ซึ่งจนถึงปัจจุบันยังไม่มีนโยบายด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย

ในส่วนของคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ได้นำประเด็นของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพกลับมาพิจารณา และเห็นชอบให้แยกนโยบายความปลอดภัยทางชีวภาพออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ นโยบายด้านการวิจัย และการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยเริ่มดำเนินการจัดทำนโยบายในส่วนของการวิจัยก่อน เพราะส่วนใหญ่ค่อนข้างจะเห็นด้วยอยู่แล้ว จากนั้นจึงจะดำเนินการต่อในเรื่องของนโยบายการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ภายหลังกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพมีการประกาศใช้แล้ว ซึ่งในปัจจุบัน ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนาพันธุวิศวกรรมพืชและความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทยขึ้น โดยมีทั้งหมด 4 ยุทธศาสตร์ เน้นการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อเป็นฐานในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชและเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติแล้ว และอยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี นอกจากนั้น คณะกรรมการนโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติยังได้เห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุญาตให้มีการวิจัยพัฒนาการทดสอบพืชจีเอ็มโอในระดับภาคสนามและระดับไร่นา โดยให้มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ให้ชัดเจน และกำกับดูแลการทดสอบให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการทดลองทางพันธุวิศวกรรม

บทบาทการสนับสนุนทางด้านวิชาการ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ (Central Biosafety Committee - CBC) มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางเทคนิคและวิชาการแก่คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน (Institutional Biosafety Committee -IBC) และหน่วยงานต่างๆ ที่มีการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพ

บทบาทของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

บทบาทของสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพและโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย มีดังนี้

ด้านเทคนิคและวิชาการ สถาบันการศึกษาควรมีบทบาทในการให้ความชัดเจนในเรื่องของความรู้ การชี้นำสังคม และการบริการวิชาการซึ่งเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของสถาบันการศึกษาอันประกอบด้วย การสร้างบุคลากรด้านวิชาการที่มีคุณภาพ โดยการผลิตบัณฑิตและนักวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้อง การแสดงบทบาทในการชี้นำสังคม โดยจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องของความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งการชี้นำสังคมที่ดีควรให้ข้อมูลที่ถูกต้องทั้งทางบวกและทางลบ และบุคลากรของสถาบันการศึกษาจะต้องวางตัวเป็นกลาง ทั้งนี้ เรื่องสำคัญที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน คือการจัดให้มีการอบรม โดยเฉพาะในด้านการสื่อความเสี่ยง (risk communication) และการสรรหาผู้ที่ทำหน้าที่สื่อข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งควรจะเป็นผู้รู้และสามารถที่จะสื่อข้อมูลได้อย่างถูกต้องและสามารถสื่อสารได้กับบุคคลทุกระดับ

ด้านการตรวจสอบทางห้องปฏิบัติการ เพราะมีห้องปฏิบัติการในด้านต่างๆ ที่มีความพร้อมและมาตรฐาน

คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน (Institutional Biosafety Committee-IBC) ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในเรื่องของการกำกับดูแลการทดลองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ DNA Technology หรืองานวิจัยในด้านอื่นที่มีโอกาสจะก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อประชาชน ชุมชน และผู้ทดลองเอง โดยเข้าไปช่วยดูแล ให้คำแนะนำ และแก้ไขปัญหา รวมทั้งใช้อ้างอิงในการขอทุนวิจัย

ของบุคลากรที่อยู่ภายในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะในกรณีที่แหล่งทุนต้องการให้สถาบันรับรองว่าโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบันแล้วว่าไม่มีความเสี่ยงหรืออันตรายเกิดขึ้น นอกจากนี้ต้องมีแนวปฏิบัติในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ DNA Technology และส่วนที่เกี่ยวข้องกับ GMOs ที่ถูกต้องและชัดเจน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงอันตรายต่างๆ และได้ทราบถึงวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างดี

บทบาทของภาคเอกชน

ในฐานะตัวแทนของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และในฐานะผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการแปรสภาพเมล็ดถั่วเหลืองที่นำเข้ามาจากประเทศอาร์เจนตินา และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้ผลิตถั่วเหลือง GMOs รายใหญ่ของโลก

ในการนำเข้ามาแต่ละงวด ผู้ขายไม่ยอมยืนยันว่า เป็น GMOs หรือ non-GMOs แต่เชื่อได้ว่า เป็นถั่วเหลือง GMOs และจากการวิเคราะห์ก็สามารถจะยืนยันได้ว่าเป็นถั่วเหลือง GMOs

ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการยังมีความสับสน เนื่องจากขาดความชัดเจนจากนโยบายของรัฐบาลในเรื่องระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมและกำกับดูแลการแปรสภาพวัตถุดิบ GMOs เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร ถึงแม้จะมีประกาศของคณะกรรมการอาหารและยาว่าด้วยเรื่อง การปิดฉลากอาหาร GMOs แล้วก็ตาม

ประเด็นที่สำคัญที่จะเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ก็คือความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับ GMOs โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภค นอกจากไม่เข้าใจแล้วยังอาจจะเข้าใจผิด ทั้งๆ ที่กำลังบริโภคอาหารหลายชนิดที่ได้มาจากวัตถุดิบที่เป็น GMOs ผู้ประกอบการก็ขาดความรู้ในเชิงลึก นอกจากนั้น ยังเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง จึงหลีกเลี่ยงการดำเนินการที่จะสร้างความชัดเจนแก่สาธารณะ

ผู้ที่จะให้ความชัดเจนในเรื่อง GMOs จึงจะต้องเป็นหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งก็มีหลายหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องโดยตรง ตามขั้นตอนที่มาที่ไปของ GMOs จนบัดนี้ยังไม่มีหลักปฏิบัติที่ชัดเจนให้ผู้ประกอบการ นอกจากประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเรื่อง การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรม

หรือพันธุวิศวกรรม

เป็นที่น่าสังเกต คำว่า “ดัดแปรพันธุกรรม” และ คำว่า “ดัดแปลงพันธุกรรม” ยังทำความสับสนกับผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม หน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องในเรื่อง GMOs นี้ ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ควรจะต้องประสานงานกันและตกลงกันให้ชัดเจนในเรื่อง คำศัพท์ทางเทคนิค มิฉะนั้นจะทำให้ผู้บริโภค และผู้ประกอบการสับสนได้

ในมุมมองของผู้บริโภค ยังกล้าๆ กลัวๆ ถ้าหากพูดถึงอาหารที่มาจากวัตถุดิบ GMOs แต่ในชีวิตประจำวันไม่สามารถที่จะแยกแยะอาหารที่มาจากวัตถุดิบ GMOs ได้เลย บริโภคเป็นประจำเพราะความไม่รู้และความเคยชิน ใครจะทราบได้ว่า เต้าหู้ นมถั่วเหลือง น้ำมันถั่วเหลือง มาจากถั่วเหลือง GMOs เป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตาม ถั่วเหลือง GMOs ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ก็ผ่านการประเมินความปลอดภัยจากหน่วยงานของรัฐบาลหลายประเทศเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่าปลอดภัย คุณค่าทางอาหารหรือองค์ประกอบของถั่วเหลือง GMOs ก็ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับถั่วเหลือง non-GMOs พันธุ์เดียวกัน

สุดท้ายขอฝากไว้ให้กับหน่วยงานรัฐบาล ดำเนินการให้ความรู้และให้ความชัดเจน แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางในการดำเนินการจัดสัมมนา เพื่อให้ “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ” น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทำความเข้าใจและคุ้นเคยในเรื่อง GMOs นี้

บทบาทองค์กรอิสระ (NGOs)

องค์กรอิสระ (NGOs) สามารถแบ่งประเภทตามบทบาทได้อย่างน้อย 3 ประเภท ดังนี้

- **กลุ่มนโยบาย** เป็นกลุ่มขององค์กรอิสระที่มีบทบาทและการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านต่างๆ ของประเทศ
- **กลุ่มวิชาการหรือข่าวสาร** เป็นกลุ่มที่ทำงานด้านการสร้างความตระหนักและการให้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงต่างๆต่อสาธารณชน
- **กลุ่มต่อต้าน** เป็นกลุ่มที่พยายามต่อต้านในแทบทุกเรื่องที่ต่างไปจากจุดยืนหรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งกลุ่มนี้มักจะมีปัญหาในเรื่องของการสื่อสาร จึงควรมี

การประสานให้ข้อมูลเพื่อให้กลุ่มที่ต่อต้านมีฐานข้อมูลอยู่ในระดับเดียวกันกับกลุ่มที่สนับสนุน

ในส่วนของสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ จัดเป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลข่าวสารโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพหรือสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต่อสาธารณชน และสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีชีวภาพในการพัฒนาประเทศ โดยให้ข้อมูลทั้งข้อดีข้อเสียของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแต่ละชนิด และให้การสนับสนุนเฉพาะสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีประโยชน์และช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงความเป็นอยู่ของชุมชน นอกจากนี้ยังต้องเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ผ่านการประเมินความเสี่ยงแล้วไม่พบว่ามีอันตรายใดๆ ต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของมนุษย์ ซึ่งในระยะแรกจะสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใน 2 ด้าน ได้แก่ เครือข่ายด้านการศึกษา และเครือข่ายของเกษตรกร

บทบาทขององค์กรอิสระในเรื่องของความปลอดภัยทางชีวภาพ ควรจะมีจุดยืนที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพในมาตราที่ 23 ในเรื่องของ public awareness and participation ซึ่งในประเด็นของความปลอดภัยทางชีวภาพ การประเมินและจัดการความเสี่ยงจัดเป็นเรื่องที่สำคัญ องค์กรอิสระควรจะมีบทบาทเกี่ยวข้องอย่างมากในเรื่องของการสื่อสารความเสี่ยงและการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสู่สาธารณะ

ในส่วนของการมีส่วนร่วมขององค์กรอิสระในการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย ควรเป็นไปในลักษณะการรวมกลุ่มขององค์กรอิสระต่างๆ ให้อยู่ในรูปของคณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisory Committee) เพื่อให้คำแนะนำในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการยอมรับและสามารถนำกรอบงานแห่งชาติฯ ที่จัดทำขึ้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากที่สุด เมื่อมีการยกร่างกรอบงานแห่งชาติฯ แล้วเสร็จ ควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อกรอบงานแห่งชาติฯ เพราะการนำกรอบงานแห่งชาติฯ ไปบังคับใช้จะส่งผลถึงสังคมหรือสาธารณะได้

คำถามและข้อเสนอแนะจากการประชุม

ดร. สุจิตรา จางตระกูล จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ข้อเสนอแนะ ว่า

- การมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนจะทำอย่างไร ให้มี Dynamic ต่อไปเร็วๆ พร้อมทั้งมีการสร้างเครือข่ายให้มากขึ้น
- เสนอให้ศูนย์พันธุวิศวกรรมฯหรือสถาบันการศึกษาต้องพัฒนานักสื่อความหมายด้านเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายๆในเรื่องของ DNA หรือ GMOs
- ควรจะมีการสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยว่า GMOs แต่ละชนิดมีความเสี่ยงหรือไม่โดยการทำให้เป็นรูปแบบภายใน 5 ปี แบ่งการทดลองแต่ละด้านเช่น พืช สัตว์ อาหาร ของเราเองขึ้นมาเพื่อทำให้เกิดความชัดเจนถึงความปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัย
- ควรจะสำรวจข้อมูลทั้งหมดทั่วโลกที่ทำการด้านนี้อยู่ (ความเสี่ยง) แล้วสรุปออกมาง่ายๆ ว่าขณะนี้สถานภาพเป็นอย่างไรเพื่อนำข้อมูลตรงนี้มาสื่อให้เห็นภาพของความปลอดภัยทางชีวภาพ
- ควรจะทำคู่มือเอกสารบางอย่าง ที่รวบรวมเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องทั้งหมดว่ามีอะไรบ้างในขณะนี้
- ควรจะมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในลักษณะที่มีการเชิญนักการเมืองเข้ามาด้วยเพราะมีอำนาจตัดสินใจ หรือบุคคลทางการเมืองที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ
- ให้ข้อสังเกตว่านโยบายเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติจำเป็นหรือไม่ที่ให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธานเพราะทำให้การขับเคลื่อนได้ช้า สามารถเปลี่ยนเป็นปลัดกระทรวงได้หรือไม่เพื่อความรวดเร็วในการขับเคลื่อน

ดร.พิเชษฐ์ อิฐกอ จากบริษัทอายิโนะโมะโต๊ะ (ประเทศไทย) จำกัด

ควรจะมีผู้เกี่ยวข้องในส่วนกระทรวงอุตสาหกรรมด้วยเพราะหน่วยงานดังกล่าวดูแลจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรมซึ่งหลังจากดูองค์ประกอบของคณะทำงานฯแล้วไม่มีตัวแทนจากองค์กรที่ดูแลเรื่อง จุลินทรีย์

ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ตอบ ดร.พิเชษฐ์ อิฐกอ ใน 2 ประเด็น คือ

- ขณะนี้ประเด็นข้อโต้เถียงทั้งหลายส่วนมากเป็นเรื่องพืช ทางคณะทำงานฯ มีความเห็นว่าควรจะทำทีละเรื่อง ส่วนเรื่องอื่นๆ ค่อยประกอบเข้ามาภายหลัง
- ด้านองค์ประกอบของคณะทำงานที่เป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อความคล่องตัวของการทำงานและเป็นยุทธศาสตร์การทำงานอย่างหนึ่ง และหากมีเรื่องสำคัญที่ไม่สามารถได้ข้อสรุปหรือได้ข้อมูลในบางเรื่อง ก็จะนำไปเข้าที่ประชุมสัมมนาแบบวันนี้

ดร.วิเทศ ศรีเนตร ตอบ ดร.พิเชษฐ์ อิฐกอ เพิ่มเติมว่า ตอนแรกเริ่มโครงการจากกลุ่มเล็กก่อนแล้วค่อยขยายไปคณะกรรมการควรจะต้องปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและตามบริบทของประเทศ เช่นการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ สืบเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งกำหนดให้มีการนั้นอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมลงในคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพด้วย

ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร เสริมตามความคิดเห็นอีกว่า หากเรามีความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งสามารถระบุจำแนกออกมาเป็นประเด็นเพื่อตั้งคณะทำงานขึ้นมาเฉพาะเรื่องได้ซึ่งจะทำให้คล่องตัวกว่า

นายสุรพล ดวงแข จากมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ให้ความเห็น ดังนี้

- การหาความร่วมมือกับกลุ่มต่อต้านซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องเรียนรู้และจัดการกับเรื่องพวกนี้โดยการหาข้อมูลซึ่งกันและกัน เช่น การต่อต้านดังกล่าวเป็นเพราะบุคคล องค์กร หรือนโยบายต้องแยกให้ออกเพราะบางทีไม่เป็นปัญหาและบางทีสามารถปรับความเข้าใจกันได้
- เรื่องทีท่าของความไม่ไว้วางใจกัน เป็นประเด็นสำคัญต้องพยายามลดทีท่าพยายามเข้าหากันให้มากขึ้น ทั้งลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่นการไปกินข้าว ไปไหนด้วยกันบ้าง และมีตัวอย่างของการสร้างและเพิ่มท่าทีของการไม่ไว้วางใจมากขึ้น คือเรื่องเวทีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมีการโต้ตอบกันหนักมาก และส่วนมากโต้กันบนเวทีคนละ 10-20 นาที ต่างฝ่ายต่างจะเอาชนะกัน พอวันรุ่งขึ้นหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนลงความเห็นของบางคนลงไป ทำให้หน่วยงานที่ได้อ่านข้อความตรงนั้นไปก็จะโกรธอีกฝ่ายว่าทำไมพูดแบบนี้ทำให้พูดกันยากขึ้น

- หากผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องพยายามมองให้หลายมุมมากขึ้นและให้ประเด็นที่มีทางออกให้กับสังคมเรื่องบางอย่างจะไม่บานปลายเช่นเรื่องปลาสวยงามที่ถูกจับได้หลายครั้ง มีแต่คนตอบว่าทำอะไรไม่ได้ เพราะกฎหมายมีช่องโหว่ซึ่งทำให้เป็นทางตันทำไมไม่มีใครอธิบายมุมมองอื่น เรามีทางออกจากกระบวนการของคณะกรรมการสงวนคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืช หรือการออกกฎกระทรวง เป็นต้น

ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร อธิบายเพิ่มเติม นายสุรพล ดวงแข ว่า การจับเข่าคุยกันเป็นประโยชน์อย่างมากโดยพูดคุยในเวลาที่เหมาะสม มีขอบเขตที่ชัดเจน และคุยกันบ่อยๆ และต้องระวังบุคคลที่คุยกันในที่ประชุมอย่างพอออกนอกห้องประชุมพูดอย่าง เรื่องนี้ไม่ถูกต้องและก็เคยเจอบ่อยๆ แต่ถึงกระนั้นก็ตามเราก็ต้องคุยกับพวกนี้อยู่ดี จะเลิกไม่ได้

นายอาณัฐ วิเศษรจนา จากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

- ทำไมประเทศไทยไม่มีนักการเมืองเหมือนนักการเมืองของสหภาพยุโรปที่มีคำตอบชัดเจนในทางการเมืองว่าเขาต้องการให้คนยุโรปมีทางเลือก ว่าใครจะผลิต GM Crop จะต้องไม่ไปล่วงละเมิดสิทธิของผู้ที่ผลิตอีกวิธีหนึ่งคือต่างฝ่ายต่างอยู่อย่างสันติ
- ในเรื่องกฎหมายไทยมักจะมีปัญหาว่าจะยึดติดกับสถาบันที่ให้หน่วยงานเดียวมีอำนาจได้ตามกฎหมายนั้นๆ จึงเสนอว่าเป็นไปได้ไหมที่ร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพนั้นจะให้หน่วยงานอื่นๆ หรือสถาบันอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องได้ข้ามมาใช้กฎหมายหรือสามารถมีการตัดสินใจในขอบเขตของตนเองได้
- ใน NBF น่าจะหาคำตอบว่าจะทำอย่างไรให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลักๆ ที่มีกรอบกฎหมาย

ของตนเองอยู่สามารถที่จะทำงานรวมกันได้

ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ตอบนายอาณัฐ วิเศษรจนา ว่า อันนี้เป็นความเห็นเพิ่มเติมที่ทางคณะทำงานฯ รับเอาไว้

ดร.เมธินี ศรีวัฒนกุล จากกรมวิชาการเกษตร

- เสนอให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในส่วนของเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
- ควรจะเผยแพร่ข้อมูลไปให้มากกว่านี้เพื่อทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่จะรับรู้และตระหนักถึงเรื่องนี้
- งบประมาณที่จะทำให้การดำเนินงานภายใต้กรอบงานฯ ในส่วนของหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร เพิ่มเติมว่าในส่วนของเกษตรกรน่าจะเรียกว่า End User เพื่อให้รวมถึงผู้บริโภคด้วย และการประชุมครั้งนี้เป็นการเปิดเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพก่อนเป็นเบื้องต้นเพื่อขยายขอบเขตของส่วนต่างๆ ให้ตรงจุดมากขึ้น

นายณัฐวุฒิ ภาษยะวรรณ ผู้อำนวยการสำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร

- เรื่องของการเสริมสร้างขีดความสามารถมี 3 ระดับคือตัวบุคคล สถาบัน และระบบ โดยในเรื่องตัวบุคคลหลายๆองค์กรพยายามที่จะทำอะไรอยู่ในเรื่องของสถาบันก็มี IBC แต่ว่าศักยภาพอาจจะต่างกัน แต่เรื่องระบบยังไม่มีคนผลักดันในระดับนโยบาย แต่คงจะต้องเดินหน้าต่อไป เพียงแต่ใครจะมาเป็นประธานหรือกรรมการก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง
- เปรียบเทียบการทำ NBF ของประเทศต่างๆ ควรจะแยกพิจารณาเป็น 4 ระดับให้เห็นความแตกต่าง คือ
  - ประเทศที่ผลิตและเป็นสมาชิกของพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ
  - ประเทศที่ผลิตแต่ไม่เป็นสมาชิกของพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ
  - ประเทศที่ไม่ผลิตและเป็นสมาชิกของพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ

- ประเทศที่ไม่ผลิตและไม่เป็นสมาชิกของพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ

ประเทศไทยจะอยู่ในข้อที่ 3 ถ้าเราเปรียบเทียบเฉพาะกลุ่ม 3 น่าจะชัดเจนกว่าหากจะเปรียบเทียบกับประเทศยักษ์ใหญ่ค่อนข้างจะลำบาก

ตอนนี้ที่ยูนานทางตอนใต้ของจีนมีการปลูกข้าว GMOs แล้ว และไม่ทราบว่าจะทะลักมาทางเหนือเมื่อไหร่ เราควรจะตื่นตัวและช่วยกันดูในส่วนตรงนี้ เพราะเป็นเรื่องในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ค่อนข้างน่ากลัวพอสมควร

นางสุปราณี จงดีไพศาล จากสำนักสนับสนุนการวิจัยแห่งชาติ (สกว.) ได้ถามว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้อยู่ในฐานเดียวกันเ พื่อนำไปสู่การจัดทำกรอบงานแห่งชาติฯ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เพราะการดำเนินการตามมาตรการต่างๆ ของพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ ที่เราให้สัตยาบันว่าเรามีกฎหมายมีแผนงานพร้อมโดยที่เราไม่ได้รวมเอาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเอาไว้ด้วย เมื่อมีการดำเนินการจริงจะพบว่ามีปัญหามากมาย

ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ตอบนางสุปราณี จงดีไพศาล จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยว่าประเทศไทยไม่จำเป็นต้องทำ NBF ก็ได้ เพราะขีดความสามารถในประเทศไทยมีเพียงพอที่จะทำตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาฯ แต่ว่าเมื่อเราอยู่ในชุมชนโลกโดยหลายๆ ประเทศมีทิศทางว่าประเทศเราจะต้องเป็นผู้นำหากเราได้ NBF มาแล้ว ประเทศไทยจะกลายเป็น hub สำหรับการพัฒนาขีดความสามารถอย่างน้อยก็กลุ่มประเทศอาเซียน

บรรณานุกรม

กองควบคุมอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2546. **คู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม.**

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนานโยบายพันธุวิศวกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพ. 2547. **ข้อเสนอทางเลือกนโยบายพันธุวิศวกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย. ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ.**

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543.

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2546.

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 251) พ.ศ. 2545 เรื่อง การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม ลงวันที่ 8 เมษายน 2545.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การปลูกฝ้ายที่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ลงวันที่ 6 มีนาคม 2543.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การนำเมล็ดพันธุ์พืชเข้ามาในราชอาณาจักร ลงวันที่ 7 มกราคม 2543.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การนำส่วนขยายพันธุ์พืชรวมทั้งเมล็ดพันธุ์เข้ามาในราชอาณาจักร ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2543.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การรับรองพืชที่ปลูกในประเทศไทยเป็นพืชที่ไม่ได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2543.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การรับรองพืชหรือสินค้าพืชที่มิได้รับการตัดต่อสารพันธุกรรม พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2544.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ที่แก้ไขแล้ว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 7 มีนาคม 2544.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาให้เป็นผู้สุ่มเก็บตัวอย่างพืช ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544.

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522.

รายนามผู้เข้าร่วมประชุม

วิทยากร

นายบรรพต ณ ป้อมเพชร
ผู้ก่อตั้งและที่ปรึกษาศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ
ศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นายประสาทพร สมิตะมาน
ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเทคโนโลยีชีวภาพทางด้านพืช
ศูนย์วิจัยเทคโนโลยีชีวภาพทางด้านพืช มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นางสิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นางสาวดารณี หมู่ขจรพันธ์
นักวิชาการอาหารและยา 9 ชช สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

นางเบญจวรรณ จำรูญพงษ์
นักวิชาการเกษตร 7ว องควบคุมพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

นายนิพนธ์ เอี่ยมสุภาษิต
เลขาธิการสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์

นายเสก บุญบรรลุ
รองประธานกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

นายวิเทศ ศรีเนตร
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นางสาวชาลินี คงสวัสดิ์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

Dr. Sivramiah Shantharam
Agricultural Biotechnologist/Team leader for Advanced Agricultural Science and Technology in the Greater Mekong Sub-Region Project

ผู้เข้าร่วมประชุม

นางพวงทอง อ่อนอุระ
หัวหน้ากลุ่มงานกฎหมายระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง

นางสาวดวงพร ณ ป้อมเพชร
กองประมงต่างประเทศ กรมประมง

นายวัฒนะ ลีลาภัทร
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพันธุกรรมสัตว์น้ำสถาบันวิจัยและพัฒนาพันธุกรรมสัตว์น้ำ กรมประมง

นายบัณฑิต กุลละวณิชย์
นักวิชาการประมง 5 กรมประมง

นางสาวพูลทรัพย์ วิรุฬหกุล
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการประมง กรมประมง

นางสุภัทรา อุไรวรรณ์
นักวิชาการประมง 8 ว สถาบันวิจัยและพัฒนาพันธุกรรมสัตว์น้ำ กรมประมง

นายสหัส นิลพันธุ์
รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์

นางสาววนิดา กำเนิดเพ็ชร์
นักวิชาการสัตวบาล 6 ว กองบำรุงพันธ์สัตว์ กรมปศุสัตว์

นางหทัยรัตน์ อุไรรงค์
สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร

นางสาวเมธินี ศรีวัฒนกุล
นักวิชาการเกษตร 6 ว สำนักงานวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร

นายสมโภชน์ น้อยจินดา
นักวิชาการเกษตร 7 ว สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร

นายณัฐวุฒิ ภาษยะวรรณ
ผู้อำนวยการสำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร
สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร

นายศักดา ศรีนิเวศน์
นักวิชาการเกษตร 8 ว สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร

นางสาวสุกัลยา กาเซ็ม
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน 6 ว กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นางสาวศศิธร สัจจะ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นายอาณัต วิเศษรจนา
หัวหน้ากลุ่มความตกลง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นางสาวทรรศนีย์ ปรัชญาบำรุง
นักวิชาการมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
นางสาวอรวรรณ เนื้อนุ่ม
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 ว สำนักนโยบายและแผนการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
นางสาวพิไล ภาณุมาศมณฑล
เศรษฐกร 8 สำนักนโยบายและแผนการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
นางจารีย์ บันสิทธิ์
นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ 8 ว สถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
นางสาวนงนุช เมธียนต์พิชิต
นักวิทยาศาสตร์ 8 ว โครงการวิทยาศาสตร์ชีวภาพ กรมวิทยาศาสตร์บริการ
นายปรีชา ธรรมนิยม
ผู้อำนวยการโครงการวิทยาศาสตร์ชีวภาพ โครงการวิทยาศาสตร์ชีวภาพ
กรมวิทยาศาสตร์บริการ
นางสาวดุลาลัย เสฐจินตนิน
เภสัชกร 5 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
นายอัครพงษ์ เวชยานนท์
นิติกร 8 ว สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
นางสาวจินตนา จันทร์เจริญฤทธิ์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
นายสาธิน คุณะวเสน
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
นางวัลลภา อรุณไพโรจน์
ผู้อำนวยการศูนย์จุลินทรีย์ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
ศูนย์จุลินทรีย์ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
นายชูศักดิ์ วงศ์วัชรกาญจน์
ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติว่าการห้ามอาวุธ
สำนักควบคุมวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม
นางสาวนิรัชรา เต็มกุศลวงศ์
นักวิชาการมาตราฐาน 7 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
นางสาวชบียา พูเจริญ
นักวิชาการพาณิชย์ 4 กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
นางสาวพัชรกานต์ แก้วฟ้านราดล
นักวิชาการพาณิชย์ 4 กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

นางสาววรรณา สุพรรณธิดา
นักกฎหมายกฤษฎีกา 5 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นายทรงยศ สังการ์พินธุ์
นิติกร 3 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นายวรพจน์ พวงสุวรรณ
วิทยากร 8 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายเอกราช ขิกมะโน
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 5 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
นางสาวสุจิตรา จางตระกูล
นักวิชาการป่าไม้ 8 ว กลุ่มงานวิจัยอนุรักษ์พันธุกรรมป่าไม้และเทคโนโลยีชีวภาพ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
นางกฤษณา พงษ์พานิช
นักวิทยาศาสตร์ 8 ว สำนักงานวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
นางอำนวยพร ชลดำรงกุล
หัวหน้างานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ กรมป่าไม้
นายโกวิท ฉายสุรีย์ศรี
นักวิชาการป่าไม้ 8 ว สำนักงานบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ กรมป่าไม้
นางสุรางค์ เอียรหิรัญ
รักษาการผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ กรมป่าไม้
นางสุพิทย์พร บุนนาค
กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางสาวมัธยา รักษาสัตย์
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 8 ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางสาวชริน สุวรรณทัต
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นายธีระ จันทร์เพชร
นักวิชาการการสิ่งแวดล้อม 8 ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางเพราพรรณ ทองส้ม
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 8 ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางสาวมยุรา เนินขาว
นักวิชาการเผยแพร่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางจิราพร พุ่มวิเศษ
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางปิยนันท์ โศภคณาภรณ์
นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 8 ว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นางประเสริฐสุข จามรมาน
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นางสาวยอดสร้อย คณินธรกุล
นักวิจัยห้องปฏิบัติการเคมี สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
นายสุวิทย์ ล้อประเสริฐ
คณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยในการดำเนินงานวิจัยสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
นางสุปราณี จงดีไพศาล
รองผู้อำนวยการฝ่ายสวัสดิภาพสาธารณะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
นายสุพัฒน์ อรรถธรรม
อาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
นางสาวยศวิมณ วงศ์เสงี่ยม
เจ้าหน้าที่บริการ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
นางรัตนา เพ็ชรอุไร
ผู้อำนวยการกองบริหารงานวิจัย และเลขานุการคณะกรรมการชีวนิรภัย
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
นางสาวสุพรรณนิจ พลเสน
สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นางสาวเจริญขวัญ ลิ่มศิลา
หัวหน้าสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
นางอรุณรัศมิ์ วณิชชานนท์
อาจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสิริแข พงษ์สวัสดิ์
หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
นางอัญชลี สวาสดิ์ธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ 8 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี
นางสุภาภรณ์ ชีวะธนรักษ์
หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
นายสมศักดิ์ โหวนุช
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ
นางสาวฉายสุรีย์ ศุภวิไล
นักวิจัยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
นางสาวจีรนันท์ กล่อมนรา
อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

นางสาวปัทมา ศิริธัญญา
นักวิจัยสถาบันวิจัยลำปาง สถาบันวิจัยลำปาง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
นางสาวรัตนมน แก้วศรี
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5 กองนโยบายและแผน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
นางสาวสุวัชรา ลีลามณีพงศ์
นักวิชาการศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
นางอุรีลักษณ์ รอดแอ่ง
อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
นางสาวศรีนวล มานะกิจ
พนักงานการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
นางสาวสุรีลักษณ์ รอดทอง
อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
นายวิบูลย์ วัฒนาธร
รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยนเรศวร
นายอนุชรณ์ อาวะกุล
ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
นางจุไรรัตน์ ดวงเดือน
อธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
นางสาวจิราภรณ์ เทียมพันธ์พงษ์
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการชีวนิรภัย สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
นางจิราภรณ์ เชาวลิต
ประธานคณะกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน มหาวิทยาลัยมหิดล
นายเปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต
ประธานคณะกรรมการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพระดับสถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นายพิเชฐ อิฐกอ
ผู้จัดการงานวิชาการ บริษัท อายิโนะโมะโต๊ะ (ประเทศไทย)
นายรุ่งโรจน์ อุทัศท์
นักวิชาการโรคพืช บริษัทซินเจนทา ซีดส์ จำกัด
นายธวัชชัย ประศาสศรีสุภาพ
ผู้จัดการสถานีวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริษัทซินเจนทา ซีดส์ จำกัด
นางสาวธัญญารัตน์ พูลสวัสดิ์
Regulatory Affairs Executive บริษัท มอนซานโต้ ไทยแลนด์ จำกัด
นายสาคร ตรีเพ็ชรไพศาล
กรรมการฝ่ายวิจัย บริษัทไฟโอเนีย ไฮ-เบรด(ไทยแลนด์)

นายคงทัศน์ จันทร์ฉาย
Croplife Asia
นายวัลลภ พิชญ์พงศ์ศา
กรรมการผู้จัดการ บริษัทท็อปออร์กานิก โปรดักส์แอนด์ซัพพลาย จำกัด
นายเด่นศักดิ์ ยกยอน
ผู้จัดการชีวอนามัยและความปลอดภัย บริษัท เนสท์เล (ประเทศไทย) จำกัด.
นายสุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์
นายกสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์
นางชณิกา เอี่ยมสุภาษิต
เลขานุการสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์
นางสาวนุชจรี ตันทนาภรณ์กุล
เจ้าหน้าที่สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ สมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์
นางสาวสุวิมล ปลอมไหมทอง
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
นางสาวน้ำทิพย์ เกตุสัมพันธ์
เจ้าหน้าที่ประสานงาน องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย(ไบโอไทย)
นายสุรพล ดวงแข
เลขาธิการ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย
Dr. Mochen pondey
R 14 P
นายจักรี โสพา
ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์สยามธุรกิจ
นายวิทยา จิรัฐติกาลสกุล
ผู้ผลิตรายการเปิดโลกสีเขียว
นายปิยพรรณ ยังเทียน
ผู้สื่อข่าว กรมประชาสัมพันธ์
นางสาวจันทร์จิรา พงษ์วาย
ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
นายอนุชา ฟุ้งเฟื่อง
ผู้สื่อข่าว กรมประชาสัมพันธ์
นางสาวพิไลพร จันทร์แพง
รายการสิ่งแวดล้อมคือชีวิต
นายศรีปกรณ์
รายการสิ่งแวดล้อมคือชีวิต
นายชัชรินทร์ จุ้ยอ่วม
ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ช่อง 11

นางสาวอุษา รุ่งวิชมณิชกุลย์
ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ
นายชัยพร คีนประคอง
ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ ITV
นายวันชัย หิรัญนุกูล
ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ ITV
นางสาวพรรณี อมรวิบูร
ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ คม-ชัด-ลึก

คณะผู้จัดการประชุม

เจ้าหน้าที่สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นางภัทรินทร์ แสงให้สุข	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 ว
นางสาวดาลัด เส้นทอง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวโสมวรรณ สุขประเสริฐ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวอรุณวรรณ นุชพ่วง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นายพุทธพงษ์ สีสะอาด	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการวิจัย
นายทินกฤต นุตวงษ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการวิจัย
นางสาวพนารัตน์ ตระบูรณ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์โครงการวิจัย

รายงานการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบรายงานแห่งชาติ ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย
วันที่ 11 เมษายน 2549 ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพฯ

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2265-6500 ต่อ 6741, 0-2265-6636
โทรสาร 0-2265-6638, 0-2265-6640

สงวนลิขสิทธิ์ 2550. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

การอ้างอิง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. **รายงานการประชุมแนะนำโครงการการจัดทำกรอบงานแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย.** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 96 หน้า.

ISBN 978-974-286-187-2

พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ 2550

บรรณาธิการ ภัทรินทร์ แสงให้สุข วิเทศ ศรีเนตร

บันทึก พนารัตน์ ตระบูรณ์ ดาลัด เส้นทอง
พุทธพงษ์ สีสะอาด

ประสานงาน ตรีนุช รู้สมัย วาสนา ตำแอ
สุธี กลิ่นหอม

ออกแบบและจัดพิมพ์โดย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไวท์ โพสต์ แกลลอรี่
50/127 หมู่บ้านชวนชื่น-ปิ่นเกล้า ต.มหาสวัสดิ์
อ.บางกรวย จ.นนทบุรี
โทร. 0-2422-0579, 08-1559-9363,
08-1854-5469
Homepage: http://www.whitepostgallery.com